

**Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin
Çeşitli Değişkenlere Bağlı Olarak İncelenmesi: Ağrı İli Örneği**

Yasemin Kaya

Yüksek Lisans Tezi

Beden Eğitimi ve Spor Anabilimdalı

Prof.Dr. Gökhan Bayraktar

AĞRI-2021

Her hakkı saklıdır.

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

Yasemin KAYA

**BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN BENLİK SAYGISI VE MESLEKİ
BENLİK SAYGISI DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE BAĞLI
OLARAK İNCELENMESİ: AĞRI İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Gökhan BAYRAKTAR

AĞRI-2021

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜMÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Bağlı Olarak İncelenmesi “ adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimionaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

* Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2021

Yasemin KAYA

**T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE**

.....danışmanlığında,.....tarafından
hazırlananbuçalışma...../...../.....tarihinde
aşağıdaki jüri tarafından.....
..... Anabilim Dalı'nda tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :	İmza:
Jüri Üyesi:	İmza:
Jüri Üyesi:	İmza:
Jüri Üyesi:	İmza:
Jüri Üyesi:	İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine ait olup;

Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../2021 tarih ve /nolu kararı
ile
onaylanmıştır.

.... / /

Prof. Dr. İbrahim Han
Enstitü Müdürü

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN BENLİK SAYGISI VE MESLEKİ
BENLİK SAYGISI DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE BAĞLI
OLARAK İNCELENMESİ: AĞRI İLİ ÖRNEĞİ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gökhan BAYRAKTAR

2021, 86 sayfa

Jüri: Doç. Dr. Erdoğan TOZOĞLU

Prof. Dr. Gökhan BAYRAKTAR

Dr. Öğr. Üyesi. Serkan TEVABİL AKA

Benlik bireyin kendini algılam şeklidir. Kişinin kendi hakkındaki görüşlerini oluşturur benlik ve mesleki benlik bireyin seçim yaptığı mesleğe karşı geliştirdiği değerlilik yargısıdır. Beden eğitimi öğretmenliği mesleğini icra eden bireyin kişisel özellikleri o kişinin mesleğini yerine getirirken gösterdiği başarısını ve verimini etkileyebilmektedir. Dolayısıyla beden eğitimi öğretmenin sahip olması gereken bazı özellikler vardır bu özelliklerin beden eğitimi öğretmenlerinde ne derece bulunduğunu saptamak ve bu özellikleri etkileyen faktörleri tespit etmek mesleki performansın artırılması açısından önemlidir.

Bu araştırmanın amacı;beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı puanlarının çeşitli değişkenler açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ve beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı puanları ile mesleki benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını araştırmaktır.Araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılında Ağrı ilinde görev yapan 402 beden eğitimi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Ağrı ilinde görev yapan 94(%29,5)kadın,225(%70,5)erkek olmak üzere görev yapan 319 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileriinternet ortamında toplanmıştır. Araştırmada katılımcılara “Araştırmacı ve Uzman Görüşü ile Oluşturulan Kişisel Bilgi Formu”, “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği(Çuhadaroğlu, 1990)” ve ‘Mesleki Benlik Sayısı Ölçeği(Arıcak, 2001)’’uygulanmıştır. Analiz programı kullanılarak veri analizleri yapılmıştır. Verilerin dağılımı Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiş ve veri seti normal

dağılım göstermediği içingruplar arasındaki farklılıklara Mann Whitney U ve Kruskal-Wallis testleriyle bakılmış, gruplar arasındaki ilişkiyi incelemek için ise Spearman korelasyontesti kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyleri $p<0.05$ göre değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ile statü; mesleki benlik saygısı ile yaş, hizmet yılı, statü, kademe, mesleği isteyerek yapma ve düzenli spor yapma değişkenleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Ayrıca benlik saygısı ile mesleki benlik saygı düzeyleri arasında $p<0.01$ düzeyinde anlamlı, pozitif yönlü bir ilişki gösterdiği belirlenmiştir. Sonuç olarak, araştırma grubunu oluşturan beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygılarının yüksek düzeyde olduğu, benlik saygısı düzeyi arttıkça mesleki benlik saygısı düzeyinin de arttığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Benlik saygısı, Mesleki benlik saygısı, Beden eğitimi öğretmenleri.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
INVESTIGATION OF THE SELF-ESTEEM AND PROFESSIONAL SELF-ESTEEM LEVELS OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS TEACHERS DEPENDING ON VARIOUS VARIABLES: AĞRI PROVINCE EXAMPLE

Advisor: Professor Gökhan BAYRAKTAR

2021, Pages: 86

Jury: Assoc. Prof. Dr. Erdoğan TOZOĞLU

Prof. Dr. Gökhan BAYRAKTAR

Lecturer. Dr. Serkan TEVABİL AKA

The purpose of this research; to investigate whether there is a significant difference between the self-esteem and professional self-esteem scores of physical education and sports teachers in terms of various variables and whether there is a significant relationship between the self-esteem scores of physical education teachers and their professional self-esteem scores. The universe of the research consists of 402 physical education and sports teachers working in Ağrı in the 2020-2021 academic year. The sample of the research is composed of 319 physical education and sports teachers, 94 (29.5%) women and 225 (70.5%) men working in Ağrı. The research data were collected on the internet via Google forms. "Personal Information Form", "Rosenberg Self-Esteem Scale" and "Arıcak Occupational Self-Number Scale" were applied to the participants in the study. Data analysis was done using SPSS package program. The distribution of the data was examined with the Kolmogorov-Smirnov test, and the differences between the groups were examined with the Mann Whitney U and Kruskal-Wallis tests, since they did not show a normal distribution, and the Spearman correlation test was used to examine the relationship between the groups. Significance levels were evaluated according to $p < 0.05$. As a result of the analysis; self-esteem and status of physical education teachers; A significant difference was found between professional self-esteem and variables of age, years of service, status, level, voluntary doing the profession and regular sports ($p < 0.05$). In addition, it was determined that there was a significant positive relationship between self-esteem and professional self-esteem levels at $p < 0.01$. As a result, it was determined that the self-

esteem and professional self-esteem of the physical education teachers who constitute the research group are at a high level, and as the self-esteem increases, the professional self-esteem increases.

Keywords: Self-esteem, Professional self-esteem, Physical education teachers.

ÖNSÖZ

Çalışmama bilgi ve tecrübeleriyle değerli katkılarda bulunan danışman hocam sayın Prof. Dr. Gökhan BAYRAKTAR'a, araştırma süreci içerisinde değerli görüş ve eleştirileri ile bana yol gösteren hocam Arş. Gör. Mesut Süleymanoğulları'na, lisans ve yüksek lisans öğrenimim boyunca birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösteren hocam Dr. Öğr. Üyesi Zekiye Özkan'a yüksek lisans sürecim boyunca desteğini hiçbir zaman esirgemeyen beni motive eden ve çalışmama önerilerde bulunan arkadaşım Arş. Gör. Beyza ÖĞE'ye, hayatımın her döneminde desteklerini hissettiğim aileme, anket çalışmama katılan samimi cevapları ile araştırmamı zenginleştiren meslektaşlarıma ve desteklerini esirgemeyen bölüm hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ağrı-2021
Yasemin KAYA

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	10
Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Mann-Whitney U Testi Sonucu.....	27
Tablo 3. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Kruskal-Wallis Testi Sonucu.....	56
Tablo 4. Katılımcıların Medeni Duruma Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Mann-Whitney U Testi Sonucu.....	57
Tablo 5. Katılımcıların Çocuk Sayısına Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Kruskal-Wallis Testi Sonucu.....	62
Tablo 6. Katılımcıların Mezuniyet Durumuna Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Mann-Whitney U Testi Sonucu.....	65
Tablo 7. Katılımcıların Meslekte Çalışma Süresine Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Kruskal-Wallis Testi Sonucu.....	63
Tablo 8. Katılımcıların Görev Yapılan Kademeye Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Mann-Whitney U Testi Sonucu.....	64
Tablo 9. Katılımcıların Statü Durumuna Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Kruskal-Wallis Testi Sonucu.....	70
Tablo 10. Katılımcıların Yönetmel Görev, Mesleği İsteyerek Gerçekleştirme ve Düzenli Spor Yapma Durumuna Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Mann-Whitney U Testi Sonucu.....	71
Tablo 11. Katılımcıların Günlük İş Yüğü ve Gelir Durumuna Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Kruskal-Wallis Testi Sonucu.....	72
Tablo 12. Katılımcıların Benlik Saygısı ile Mesleki Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	73
Tablo 13. Katılımcıların Benlik Saygısı ile Mesleki Benlik Saygısı Ortalama Değerleri.....	73

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Benlik Saygısı Yapısı.....	10
Şekil 2. Benlik Saygısı Boyutları.....	27

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

AKT	: Aktaran
BESYO	: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
ÇEV	: Çeviren
RSBÖ	: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği
MBSÖ	: Arıcak Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
KBF	: Kişisel Bilgi Formu
SPSS	: Statistical Programme for Social Science
vd	: ve diğerleri
RAM	: Rehberlik Araştırma Merkezi

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	vi
TABLolar DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	viii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. GİRİŞ	1
1.1.Problem	2
1.1.1.Alt Problemler	2
1.2.Amaç	3
1.3.Önem.....	3
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Kavramsal Çerçeve	7
2.1.1 Öğretmenlik.....	7
2.1.2. Beden Eğitimi.....	10
2.1.3. Benlik Saygısı	13
2.1.4. Mesleki Benlik	26
2.1.5. Mesleki Benlik Algısı ile İlgili Araştırmalar.....	41
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	45
3. YÖNTEM.....	45
3.1.Araştırma Modeli	45
3.2.Araştırma Evren ve Örneklemi	45
3.3.Verileri Toplama Yöntem ve Araçları.....	45
3.4.Verilerin Analizi.....	47
4. BULGULAR	48
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	58
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	58
5. 1. Tartışma.....	58
5. 2. Sonuç ve Öneriler.....	65

KAYNAKÇA	66
EK-1 Rosenberg - Benlik Saygısı Ölçeği	80
EK-2 Arıcak - Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği	81
EK-3. Etik Kurul İzin Belgesi	Error! Bookmark not defined.
EK-4. Özgeçmiş	83

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Benlik; yaygın kavramsal bir çerçeve içerisinde, dizili olarak düzenlenen birden fazla yapıyı içerisinde bulundurulur. Benlik tanımına baktığımızda benlik egoyu içerisinde alır fakat benlik egodan daha yaygın bir çerçeve oluşturur ve bu çerçeve egodan daha öte yapısal özellikler gösterir. Benlik, bireyin bütün kişiliği olmaz sadece bütün kişiliğinin bir parçası ya da bütün kişiliğinin bir bölümü olabilir (Rosenberg, 1979). Ego; algılama, tefekkür, yargılama gibi bilişsel süreçler içerir ve ego, insan benliğinin sadece bir parçasıdır. Benlik egodan daha yaygın çerçeveye sahip olup kişiliğin hem şuurlu hem de şuursuz yanını oluşturur (Korkmaz, 1996). Benlik kavramı kişiye kim olduğu ve kim olmadığı konusunda kişinin kendisine ait fikrini oluşturur (Gottfredson, 2002). Bu durum neticesinde oluşan benlik, kişinin dış çevreyle etkileşimi öğrenmesi ile gelişmiş olur (Özyürek, 2005). Bu durum neticesinde de sosyal etkileşimlerin bir eseri olan benlik saygısı ortaya çıkar (Pişkin, 1996). Benlik saygısı, bireyin kendini değerlendirmesi neticesinde ulaştığı benlik kavramını onaylamasından ortaya çıkan beğeni durumu olarak tanımlanır (Yörükoğlu, 2004). Benlik, benlik algısının bir eseri olduğu için; benlik, kişiyi benlik algısından daha çok motive eder (Gottfredson, 2002). Benlik kavramının çarpıtıldığı durumlarda benlik saygısı da hem etkisini hemde gerçekliğini kaybeder (Yörükoğlu, 2004).

Meslek, bireyin hayata tutunmasını ve benlik saygısını oluşturmasını da destekler. Meslek alanındaki doyum kişinin ruhunu da tatmin eder. Toplumdaki sosyal yapının, ekonomik yapının ve teknolojik yapının gerektirdiği bir iş bölümü ile kişinin ilgisi ve yetenekleri, sosyal etkinliklere katılma ihtiyacı ve toplumun kişiden sosyal ve ekonomik yaşamda sorumluluk verilmesi sonucu ortaya çıkmış olan bir yaşamsal etkinlik olgusu anlamına gelen meslek, kişinin o toplumdaki sosyal konumunu belirleyen önemli bir unsurdur (Erden, 1998).

Meslek seçimi, yaşam süresince kişilerin yaptıkları tercihler içerisinde önemli bir yere sahiptir. Sebebi ise, kişinin mesleğini seçmesi bir bakıma gelecekteki hayatını da seçip, belirleyip gelecekteki hayatına yön vermesidir.

Ayrıca meslek seçimi, kişinin evliliğini, dünya görüşünü, günlük yaşamını ve

alışkanlıklarını belli bir şekle sokan etkilere de sahiptir (Kuzgun, 2000). İnsanlar meslek seçerken kendi özelliklerine ve kendi benlik yapısına dikkat etmek durumundadır. Çünkü bireylerin kendisine açık meslekleri başka yönleri ile değerlendirerek, kendi ihtiyaçları açısından tercih edilen yönlerinin fazla, tercih edilmeyen yönlerinin az olana yönelmeye karar vermesi gereklidir (Kuzgun, 1983). Benlik yapısı ile uyumlu bir meslek, insanların benliğini kuvvetlendirerek pozitif sonuçlar yaratırken, benlik yapısıyla uyumlu olmayan bir meslek insanlar için negatif sonuçlar yaratabilmektedir. Benliği ile uyumlu bir mesleğe sahip olan kişilerin daha başarılı ve daha verimli olmaları beklenirken, benliği ile uyumsuz bir mesleğe sahip olankişilerin çatışma ve doyumsuzluk yaşama olasılıkları oldukça yüksektir (Arıcak ve Dilmaç, 2003).

Mesleki benlik, kişinin seçtiği mesleğe dair geliştirdiği değerlilik yargısı olarak isimlendirilir. Mesleki benlik saygısı, bireyin kendi mesleğini ne kadar değerli ve önemli gördüğünün yanında, bireyin mesleki uyumunun ve mesleki doyumunun bir ön şartı olarak da kabul edilebilir (Arıcak, 1999). Başaran'a (1996) göre bir meslek icra eden kişinin mesleğinde başarılı olup doyumuna ulaşabilmesi için o mesleğin gereklerine inanması, mesleği için gerekenleri bilmesi ve uygulaması şarttır.

1.1.Problem

Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı ve benlik saygısı düzeyleri çeşitli değişkenlere göre farklılık göstermekte midir ve beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.1.1.Alt Problemler

1. Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetleri ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Beden eğitimi öğretmenlerinin yaşları ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık mı var mıdır?
3. Beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumları ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Beden eğitimi öğretmenlerinin çocuk sayıları ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

- 5.Beden eğitimi öğretmenlerinin öğrenim durumları ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 6.Beden eğitimi öğretmenlerinin meslekte çalışma yılı ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 7.Beden eğitimi öğretmenlerinin görev yaptığı kademe ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 8.Beden eğitimi öğretmenlerinin statüleri ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 9.Beden eğitimi öğretmenlerinin yönetsel görevleri ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 10.Beden eğitimi öğretmenlerinin bu işi isteyerek seçmesi veya seçmemesi ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 11.Beden eğitimi öğretmenlerinin iş yükü ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 12.Beden eğitimi öğretmenlerinin düzenli spor yapması ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 13.Beden eğitimi öğretmenlerinin gelir düzeyi ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 14.Beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2.Amaç

Bu araştırmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB)bağlı;Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde (RAM), ilkokul, ortaokul ve liseler de görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı puanlarının çeşitli değişkenler açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ve beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını araştırmaktır.

1.3.Önem

Bu araştırma, beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısını çeşitli parametreler açısından inceleyen bir çalışmadır. Alan yazın incelendiğinde benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı üzerine yapılan birçok araştırma mevcut olmasına rağmen beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri konusunda ele alınan kapsamlı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Buna bağlı olarak beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygı durumlarının incelenmesi önem teşkil etmektedir. Bu sebeple hangi değişkenlerin beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ile mesleki benlik saygılarında anlamlı farklılık oluşturduğunun tespiti açısından alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma; beden eğitimi öğretmenlerinin mevcut durumlarının saptanması ve beden eğitimi öğretmenliği mesleğinin hak ettiği yere gelmesi için yapılabilecek çalışmaların ve iş ortamının oluşturulabilmesi açısından beden eğitimi öğretmenlerine katkı sağlayacağı umulmaktadır. Beden eğitimi öğretmenin icra ettiği mesleği algılama şekli hem kendi benliğini hem de öğretmenin başarı ve verimini etkileyebilmektedir.

Bu sebeple beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygıları ve mesleki benlik saygılarının çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini ve aralarında anlamlı ilişki olup olmadığının belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma bu amaçla yapılmış olup literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

1. Araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturmak için yapılan alan yazın taraması yeterli bilgi vermektedir.
2. Beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygıları ile mesleki benlik saygıları ölçme araçları ile tespit edilebilir.
3. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin ölçme araçlarına vermiş oldukları yanıtların samimi ve doğru olduğu varsayılmıştır.
4. Araştırmada çalışma grubu olarak seçilen beden eğitimi öğretmenleri evreni temsil edecek niteliktedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- ✓ 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Ağrı ilinde bulunan RAM, ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan 315 beden eğitimi öğretmeninden elde edilen veriler,
- ✓ Mesleki benlik saygısı ölçeği,
- ✓ Benlik saygısı ölçeği,
- ✓ Kişisel bilgi formu ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Öğretmen: Eğitim hizmetlerini veren eğitimin amaçları doğrultusunda ilerleyen ve bu eğitimi yürüten kişilerdir (Özdayı,1990). Öğretmen, “resmi veya özel bir eğitim kurumunda çocukların veya gençlerin öğrenme yaşantılarına rehberlik etmek veya yön vermekle görevlendirilmiş ve bu amaçla yetiştirilmiş kimse” olarak ifade edilebilir (Duman,1991).

Beden Eğitimi:Beden eğitimini, hareket etmeyi öğrenmek olarak tanımlayabiliriz. Bir başka ifade ile tanımlayacak olursak, beden eğitimini fiziksel hareketlerin planlı, programlı ilerleyerek gelişme doğrultusunda hayata dönüştürülmesi olarak açıklayabiliriz(Nebioğlu, 2006).

Beden Eğitimi Öğretmeni: Gençlerin ruh, beden ve fikir gelişmelerinin sağlanması için okul da ve okul dışında sportif faaliyetleri düzenleyen, yapan ve yaptıran Milli Eğitim Bakanlığına bağlı öğretmenlere denilmektedir. Beden eğitimi öğretmenleri, eğitim gördükleri üniversitenin eğitimi fakültelerinin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünden veya üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarının öğretmenlik bölümünden dört yıllık lisans eğitimi sonrasında mezun olan kişilerdir (Karaküçük, 1999).

Benlik: Benlik kavramı, bireyin hem zihinsel hem de fiziksel açıdan sahip olduğu tüm özelliklerinin kendinde bulunuş derecesine göre değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır (Kuzgun, 1983).

Benlik Saygısı: Bireyin kendi benliğine karşı geliştirmiş olduğu yargıların tümüdür. Bu yargılar olumsuz ya da olumlu olabilir. Birey kendini olumlu yönde değerlendirdiğinde benlik saygısı artmakta, negatif yönde değerlendirdiğinde ise özsaygısı düşmektedir (Rosenberg, 1965).

Meslek: Meslek, insanlar için yararlı mal veya hizmet üretme işidir, ancak bu iş

sistemli bilgi ve beceri gerektirir. Bu nedenle belirli bir eğitimle kazanılabilir ve ancak toplum tarafından belirlenen kurallar çerçevesi içinde yürütülebilir (Kuzgun, 1982).

Mesleki Benlik: Mesleki benlik kavramı, meslek gelişiminde önemli bir unsurdur ve benlik kavramı ile eşgüdümlü olarak gelişmektedir. Bu kavramın kurulumu oluşma, geçiş ve tamamlama süreçlerinden oluşmaktadır. Kişinin dünyaya gelirken sahip olduğu merak duygusu ile hareket ederek keşfetme güdüsüyle kendi benliğini oluşturmaya başlamaktadır (Arıcak, 2007).

Mesleki Benlik Saygısı: Bu saygı, kişinin tercih ettiği ve mesleğine dair geliştirdiği değerlilik yargısıdır. Mesleki benlik saygısı, bireyin kendi mesleğini ne derece değerli ve önemli gördüğünü ifade eder. Benlik saygısı (self-esteem), ruh sağlığının ve bireysel uyumun bir ön koşulu iken; mesleki benlik saygısı da mesleki doyumun ve uyumun bir ön koşulu olmaktadır (Arıcak ve Dilmaç, 2003).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Kavramsal Çerçeve

2.1.1 Öğretmenlik

Öğretmenlik 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunda bu şekilde tanımlanmıştır; devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üstlenen özel bir ihtisas mesleğidir. Literatürde öğretmenlik mesleğinin farklı tanımlarına rastlamak mümkündür. Alkan (2000)'a göre ise öğretmenlik bilimsel, sosyal, kültürel, teknolojik ve bireysel boyutlarda donanımlı olması ve kişilik özellikleri bakımından yetkinlik, alanında uzmanlık ve akademik çalışma performansı gerektiren bir meslek olarak tanımlanmıştır (Kilimci, 2011).

Öğretmenlik mesleği, insanın tarih sahnesine çıkmasıyla başlamış ve tarihi süreçler içerisinde sürekli önemini artırmış ve günümüzde de toplumun her kesimini bir şekilde geleceğe hazırlayan bir meslek olarak düşünmek yerinde olacaktır. Geçmişte öğretmen bilgiyi aktaran rolü ile ön plana çıkarken, gelişen ve yenilenen sistem içerisinde öğrenme gereksinimi duyan öğrencilere rehberlik eden biri konumundadır. Öğretmen; dersine girdiği sınıfın tüm sorumluluklarını üzerine alan, sorumluluğundaki bütün öğrencilerin eşit şartlarda nitelikli eğitim öğrenim görebilmesi için gerekli çalışmaları yapan, öğrencilerinin her türlü sorun ve sıkıntıları ile ilgilenen kişiler olarak düşünülmektedir(Üredi, 2006).

İnsanlık tarihinin her aşamasında önemi artarak devam eden öğretmenlik mesleği için birçok ünlü düşünür ve bilim insanı görüş bildirmişlerdir. Eflatun, dünyada barışı sağlayacak kişilerin öğretmenler olduğunu söylemiştir. Diyojen ise, öğretmenlik kadar şerefli bir mesleğin olmadığını vurgulamıştır. Ünlü Türk filozofu Farabi, faziletkâr bir topluluk oluşturma en temel yolunun eğitimden geçtiğini, İbni Sina ise, eğitim öğretimin bir ihtisas alanı olduğunu ve herkesin pedagog olamayacağının üzerinde durarak öğretmenliğin önemini vurgulamıştır. Osmanlı devletinde Fatih Sultan Mehmet döneminde öğretmen yetiştirme ile ilgili ilk adımlar atılmıştır. Bu dönemde medreselerde genel derslerin yanında muallim olacaklar için öğretmen niteliklerini artırmayı hedefleyen, öğretim yöntemlerini ve iletişim becerilerini artırmayı hedefleyen dersler konulduğu görülmektedir (Arslanoğlu, 1997).

Yeni eğitim sistemi ile hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin kullanmakta oldukları Eğitim Bilişim Ağı ile uzaktan eğitim ve benzeri eğitim platformları oraya

çıkmiştir. Bu durum öğretmenlerin nitelikleri arasına iletişim araçlarını etkin olarak kullanmak için yeterli teknik bilgiye sahip olma zorunluluğu getirmiştir. Ayrıca eğitimde teknolojik gelişimler sayesinde öğretmenler öğrencilerine sadece ders saatleri içerisinde değil her zaman diliminde ulaşabilmekte ve her türlü sorunu kısa sürede çözüme kavuşturamaktadırlar. Bu durum zaten bir mesai kavramı olmayan öğretmenlik mesleğini sürekli olarak yapılan bir meslek haline getirdiği düşünülmektedir(Terzi ve Kurt, 2005).

Öğretmenlik Mesleğinin Özellikleri

Diğer mesleklere göre daha geniş bir insan kitlesi ile insan ilişkileri ve etkileşimi içinde yer alan en önemli mesleklerden biridir öğretmenlik. Sınıf ve okul ortamı içerisinde öğrencilerle, okul dışında öğrenciler ve öğrenci velileri ile bir arada olması söz konusudur. Öğretmenlerin bu öğrenci ve velilerle birlikteliği okul yaşamında ve sonrasında da yıllarca sürdürebildiği bir gerçektir. Öğretmenler ve öğrenciler arasındaki ilişki yasa ve yönetmeliklerin belirlediği resmi nitelikler taşıyan ilişkiler dışında öğretmenlik mesleğinin doğası gereği bu ilişkilerin duygusal yönünün de ağır bastığını söylemek mümkündür(Çelikten, Şanal ve Yeni,2005).

Öğretmenlik mesleğinde bu mesleğe özgü bazı özellikler mevcuttur öğretmenlerin görev yaptığı eğitim sisteminin belirlediği hedefler, görev yaptığı okulun bulunduğu ortamı, misyonunu ve vizyonunu, görev yaptığı okuldaki velilerin beklentilerini ve katkılarını, okulun belirlediği hedef yapısı, idareci ve öğretmenlerin vizyonlarına göre değişiklik gösteren bazı özellikler mevcuttur (Demirel, 2003).

Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri

Öğretmenlerin sahip olması gereken kişisel özellikler hakkında pek çok çalışmada farklı kişilik özellikleri üzerinde durulmuştur.Günümüzde iyi bir eğitimcinin özellikleri ile ilgili herkesin ortak bir noktada bulunduğu bir standardın oluşturulduğu söylenmese de çoğunlukla bütün eğitimcilerin kabul ettiği kişilik özellikleri yer almaktadır (Çelikten ve ark., 2005):

- a) Öğrencilerine karşı açık görüşlü, tarafsız ve objektif olma,
- b) Öğrencilerinin ihtiyaçlarını ve beklentilerini dikkate alma,
- c) Eğitim ile alakalı yaşanan sorunları bilimsel yöntem kullanarak araştırabilme,
- d) Eğitimde öğrencilerinin kişisel farklılıklarının farkında olma ve dikkate alma,
- e) Tüm yeniliklere ve gelişmelere açık, kendini devamlı geliştirebilme,

- f) Toplumda yaşanan değişimlerin farkında olma ve bu değişimleri anlayıp yorumlayabilme,
- g) Eğitim teknolojisinde yaşanan gelişmeleri takip etme,
- h) Araştırmacı olma,
- i) Yüksek başarı beklentisi,

Mesleki Özellikler

Bu meslekteki temel amaçları öğrenmeyi sağlamak olan öğretmenlerin bu görevleri yerine getirebilmek için bazı mesleki niteliklere sahip olmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin kişisel özellikleri olumlu olsa dahi, bu mesleki özellikleri barındırmıyorsa etkili bir öğretmen olamamaktadır (Öztekin, 2016).

Çelikten ve Can (2003) tarafından yürütölen ideal öğretmenlerin temel özelliklerine ilişkin yapılan çalışmada velilerin beklentileri açısından öğretmenlerde bulunması gereken özellikler tespit edilmiştir. Bu özellikler:

- ✓ Öğrenciler arasında ayrım olmaması,
- ✓ Eğitim ve öğretim yılı içerisinde yapılan etkinliklerin planlı yürütölməsi,
- ✓ Zamanın etkili kullanılması,
- ✓ Öğrencileri bir üst öğrenim sürecine ve hayata hazırlamada yardımcı olunması,
- ✓ Okul, aile ilişkilerine önem verilmesi gibi unsurlar yer almaktadır.

Her ne kadar kaynaklar öğretmenlerin özellikleri ile ilgili çeşitli bilgiler ve fikirler sunup öğretmenin mesleki niteliklerini sınırlandırmış olsa dahi bu bilgiler değişmez değildir. Bu nitelikler zaman, problemlerin niteliği, isteklerin yapısı, günün şartları doğrultusunda yeniden uyarlanabilir (Çelikten ve ark., 2005).

Öğretmenlerin mesleksel nitelikleri aşağıda detaylandırılmıştır (Çelikten ve ark., 2005):

- a) Alan Bilgisi: Öğretmen yetiştirme programlarında öğretmen adaylarının öğrenim gördüğü alanın uzmanlık bilgisine sahip olması hedeflenmektedir. Sınıf öğretmeni, beden eğitimi öğretmeni, fen bilgisi öğretmeni gibi belirli bir alanda uzmanlık bilgisine sahip olması hedeflenmektedir. Bir öğretmen mesleki başarı için ilk olarak kendi uzmanlık alanını öteki alanlara göre daha iyi bilmelidir.
- b) Öğretmenlik Meslek Bilgisi: Bir öğretmenin anlatacağı konuyu veya alanını iyi bilmesi eğitimin ön koşuldur fakat iyi bir öğretim için yeterli değildir. Nasıl öğreteceğini ne derecede öğreteceğini de bilmesi gerekmektedir. Öğretmenin konu

alanını iyi bilmesi ama aktaramaması onun bu meslekte başarılı olmasına engel olur. Bu sebeple öğretmen her şeyden önce öğretme yeteneğine sahip olmalıdır.

Öğretmenlerin kişilik özellikleri, mesleki nitelikleri ile tamamlanmalıdır. Aksi takdirde öğretmenin mesleğini layıkıyla yerine getirmesi mümkün değildir. Söz edilen mesleki nitelikler aşağıda verilmiştir.

Öğretim Sürecini Planlama: Öğretmenin gerektiğinde sınıfta öğrenciyi öğrenme işine dâhil etmesi ve başarılı olmasında büyük rolü olan eğitim planını öğrenci ihtiyaçlarına göre değiştirebilmelidir. Öğretmen öğrencilerine alternatif sunabilecek kadar deneyime, esnekliğe ve uyarlayıcı niteliğe sahip olmalıdır.

Çeşitlilik Getirebilme: Öğretmenin anlatacağı konuları, konunun asıl teması dışına çıkmadan öğrenci kitlesini dikkate alarak yardımcı materyaller kullanarak, teknolojiyen faydalanarak ve konu ile ilgili “uzman”olduğu düşünülen kişilerden yararlanarak çeşitlilik katarak anlatması gerekmektedir.

Öğretim Sürecini Etkili Kullanma: Öğretmenin ders süresini uzatmak gibi bir yetkisi olmadığından derslere tam zamanında gelmeli, hazırlıklıgelmeli, sınıf kurallarını önceden sınıf ile birlikte belirlemeli, derste kullanılacak materyal önceden hazırlanmalı, ders süresi artması durumunda kalan zamanı nasıl değerlendireceğini planlamalıdır.

Katılımcı Öğretim Ortamı Düzenleme: Öğretmen öğrencilerin derse etkili katılımını sağlamak için katılımcı öğretim yöntem ve tekniklerini iyi bilmeli, öğrencileridüşünmeye, öğrenmeye teşvik edecek sorular sorarak daha kalıcı öğrenmeler sağlamalıdır. Genel olarak eğitimciler öğrencilerin katılım sağladığı öğretim yöntemlerinin başarıyı arttırdığını kabul etmektedir.

Öğrencilerdeki Gelişimi İzleme: Etkin bir öğretmenin tüm öğrencilerini gözlemleyerek öğrencilerindeki gelişmeleri izlemesi, kaydetmesi ve sınıf ortalamasının altına düşen öğrenciler için alternatif yöntemler bulup uygulaması gerekir.Bu yöntemler uygulanırken öğrenci velilerinin diğer öğretmenlerin ve tabî ki öğrencilerinde görüşlerine yer verilmelidir (Çelikten ve ark., 2005).

2.1.2. Beden Eğitimi

İnsan yaşamında büyük öneme sahip olan beden eğitiminin çeşitli tanımları yapılmıştır (İnal, 1998). Tarihi çağlardan beri insan eğitiminin bir parçası olan beden

eğitimi, günümüzde önemini giderek artırmıştır. Teknolojiye aşırı bağımlılığın olduğu bu dönemde, insanların hareket etmesi, aktif bir yaşam sürmesi onların sağlığı açısından çok önem arz etmektedir. İnsanların yaşantılarında spora yer verebilmeleri için okullarda verilen beden eğitimi derslerinin önemi büyüktür. Çünkü her alışkanlık gibi spor yapma alışkanlığı da küçük yaşta kazanılmalı ki ilerleyen yaşamda bunun uygulanması mümkün olsun (Aracı, 2006).

Düzenli spor yapan ve bedenine saygı duyarak onun eğitimine önem veren insanlar diğer insanlarla ilişkilerinde; yardımsever, sosyal, kendine güvenen, çevresindeki insanlara pozitif enerji saçan, zihinsel ve psikolojik olarak kendini iyi hissederler. Beden eğitimi aynı zamanda çocukların kişiliğinin şekillenmesinde de katkıda bulunur. Arkadaşları ile sürekli spor yapan bir  ocuk burada paylaşmayı, yardımlaşmayı, birlikte bir şeyler başarmanın önemini, arkadaşlığı ve çevresindekilere saygı duymayı öğrenir (Yavaş ve İlhan, 1997).

Ülkemizin kurucusu olan Mustafa Kemal Atatürk spor ve sporcunun önemi ile ilgili birçok söz söylemiştir. Bu sözlerden en bilindik olanı "Ben sporcunun zeki,  evik ve aynı zamanda ahlaklısını severim." sözüdür. Mustafa Kemal Atatürk'ün bu sözünden hareketle bir sporcunun başarılı olabilmesi için sportif becerilerinin yanında, zihinsel yeterliliklere ve sporcu ahlakına sahip olmaları gerekmektedir. Okullarımızda beden eğitimi ise, öğrencilerin fiziksel etkinlikler sayesinde gelişimini ve hareket kapasitesinin en üst düzeye ulaşmasına yardımcı olmak şeklinde düşünülmektedir. Beden eğitimi ve spor, eğitimin ve öğretimin ayrılamaz bir parçası olarak düşünüldüğünde, eğitim ve öğretimin amacına tam olarak ulaşması için beden eğitimi büyük önem taşıdığı yadsınamaz bir gerçek olarak nitelendirilebilir (şişman ve Acat, 2003).

Beden Eğitimi  ğretmeni

Beden eğitimi öğretmenleri; bu mesleği kutsal kabul ederek, Atatürk ilkelerine ve inkıl plarınabağlı olarak derslerini veren ve Türk Milli Eğitim sisteminin gereklerine göre davranan, insan hak ve özgürlüklerine saygı gösteren, siyasal propagandalarda bulunmayan, bağnaz düşünceler içerisinde bulunmayan, tüm bunların yanı sıra özgürce d ş nebiyen ve konuşabilen, doğruluktan ayrılmadan, d r st   davranışlarını ifade eden ve sergileyen kişilerdir (Tamer, 2001).

Beden Eğitimi Öğretmeninde bulunması gereken nitelikler;

- ✓ Mesleği ile ilgili yeterli bilgi ve beceriye sahip olmalı,
- ✓ İyi bir görüntü yansıtmalı,
- ✓ Kendini kontrol edebilmeli,
- ✓ Öğrencilerini anlayabilmeli,
- ✓ İnsani ilişkileri ve iletişimi iyi olmalı,
- ✓ Sabırlı davranabilmeli,
- ✓ Espiri anlayışı olmalı,
- ✓ Yüksek özgüvene sahip olmalı,
- ✓ Doğaçlama yeteneği olmalı,
- ✓ Disiplin anlayışı olmalı,
- ✓ Eleştirel yaklaşımlara açık olmalı,
- ✓ Ders işlenişi sırasında sportmen olmalı,
- ✓ Nezaketli ve görgülü olmalı,
- ✓ Spor yapmaya teşvik etmeli,
- ✓ Geniş bir perspektiften bakabilmeli,
- ✓ Öğrenci düzeylerine göre derslerini işlemeli,
- ✓ Öğrencilerin derslere katılımını sağlamalı (Demirhan,2006).

Beden eğitimi öğretmenleri, bakanlık tarafından okutmakla yükümlü kılındıkları bu dersleri okullarında yerine getirirken; öğrencilerin sınıf seviyelerine göre plan yapar,yapmış olduğu plan çerçevesinde öğrencilerine gerekli hareket ve becerileri kazandırır. Hazırlamış olduğu ölçeklerle öğrenci başarısını ölçer, ders dışı eğitim faaliyetlerini yürüterek öğrencileri okullar arası sportif faaliyetlere hazırlar, öğrencilerin çeşitli fiziksel gelişimlerini ölçerek takip eder, kendi alanındaki gelişmeleri takip eder ve yenilikleri derslerinde uygular. Verilen nöbet görevini yerine getirir, milli bayramlarda görev ve sorumluluk alır ve okuldaki törenlerde verilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdürler (Yıldırım, Kırımoğlu ve Temiz,2010).

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda beden eğitimi öğretmenlerinin okutabileceği dersler Tebliğler Dergisi'nin Mart 2014 sayısında şu şekilde sıralanmıştır;

- ✓ Beden Eğitimi ve Spor,

- ✓ Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü,
- ✓ Halk Oyunları,
- ✓ Spor Liselerinin spor alanı ile ilgili dersleri,
- ✓ Beden Eğitimi ve Sporla ilgili diğer dersler,
- ✓ Spor ve Fiziki Etkinlikler,
- ✓ Oyun ve Fiziki Etkinlikler.

2.1.3. Benlik Saygısı

Benlik ve Benlik Saygısı Kavramları

Alan yazında benlik saygısı, farklı kavramlarla ifade edilmektedir. “Self esteem” kavramı uluslararası alan yazında “self-respect”, “self-confidence”, “self-regard” gibi kavramlarla birbiri yerine geçecek şekilde kullanılmaktadır. Ulusal alan yazında ise benlik saygısı, öz saygı, kendilik saygısı ve öz değerlilik duygusu şeklinde anlatıldığı görülmektedir. Alan yazında farklı tanımlamalarla kavramsallaştırılan benlik saygısı çok yönlü bir kavramdır. Benlik saygısı sosyolojik, psikolojik, fizyolojik ve bilişsel unsurları bünyesinde barındırmaktadır. Kavramın ilk oluşum süreci, bireyin kendi bedeni ile kurmuş olduğu olumlu ilişki ile başlamaktadır. Bireyin kendisini özel ve ayrıcalıklı olarak hissetmesinin temelini ise bir taraftan güçlü kişiliğin temeli olan özgüven duygusu; diğer taraftan benlik saygısıdır (Yaprak, 2018).

Kişilik oluşum süreçlerinin öznesi “ben”dir. Ben öznesinin içerisinde ise eylemleri gerçekleştiren özne ben ile etkileşime girilen süje “bana” yer almaktadır. Bireyin sürekli çevresi ile etkileşimde olduğu varsayımından hareketle, özne ben (I) ve süje bana (me) etkileşiminden oluşan pratiklerden benlik algısı meydana gelmektedir. Benlik, psikoloji disiplininde sıkça kullanılan ve bu disiplinde merkezi bir konuma sahip olan bir kavramdır. Benlik kavramının tarihsel süreç içerisinde çıkış noktası araştırıldığında William James’in öncülüğünde 1890’lı yıllarda benlik incelemeleri ile ilgili çalışmaların ortaya çıktığı görülmektedir. Ancak mesleki benlik saygısı kavramının ise Super’in kuramı ile birlikte ilk kez kullanılmıştır (Uzun, 2018).

Mesleki benlik saygısı kurulum süreçlerinin incelenmesi oldukça uğraş gerektirmektedir. Çünkü bir kişinin herhangi bir meslekte mesleki yeterlilik, bilgi, beceri, yetenek, görev ve sorumluluklar doğrultusunda meydana getireceği iş ve değerler yalnızca herhangi bir bireyin kişisel niteliklerini ve iş ortamındaki yürütülen etkinliklerle sınırlı olmadığı bilinmektedir (Çivilidağ, 2018). Kavram bu açıdan ele

alındığında içerisinde farklı boyutları barındırdığı görülmektedir. Bundan dolayı, benliğin insanın iç varlığını oluşturduğundan anlaşılması güç ve karmaşık bir kavram olarak kabul edilmektedir. Benlik kavramı farklı disiplinlerce farklı yaklaşımlarda ele alınıp tanımlanmaktadır. Benlik kavramı bazı kaynaklarda ego kavramı ile birbiri yerine kullanılmakta olduğu görülmektedir. Ancak Freud'un kuramına göre benlik ve ego birbirinden farklılıklar göstermektedir. Psikanalitik kuramına göre benlik daha geniş bir temelde ele alınmakta, hatta ego kavramını da içine almaktadır. Benlik kavramı içerisinde ego, id ve süperegö kavramlarını içeren bir yapı göstermektedir. Jung'un kuramında ise benlik kişiliğin bütünü olduğu kabul edilmektedir. Benlik saygısının kurulum süreçlerinin evleri incelendiğinde; bunların oluşma, geçiş ve tamamlama aşamalarından oluştuğu görülmektedir. Farklı mesleklerde benlik saygısının oluşum süreçlerine benzer bir şekilde, öğretmenlik mesleğinde de mesleğe profesyonel olarak adım atıldığı andan itibaren sürecin mesleki terimlerle oluşmaya başladığı ve mesleki benlik kavramının zamanla bireye yerleştiği ifade edilmektedir (Harmankaya, 2018). Bireyin herhangi bir mesleğe başladığında, mesleğin kendi benliğindeki yansıması olarak kabul edilen mesleki benlik kurulumu, kişinin ya icra ettiği meslekle ilgili olarak kurmuş olduğu hayaller ya da kişinin icra ettiği mesleğinden birilerini kendisine rol model olarak seçmesiyle süreç başlamaktadır (Yazıcı, 2018).

Kişiliğin bir bütünü olarak benlik kavramı, kişinin özellikleriyle ilgili kendi değerlendirmeleri sonucunda sahip olduğu hisle birlikte zihinsel ve fiziksel özelliklerinin de farkında olması olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, benlik kavramı ideal benlik, benlik saygısı ve benlik imajı terimlerini barındıran bir üst kavram olarak gibi görülmektedir.

Şekil 1. Benlik Saygısı Yapısı (Yazıcı, 2018).

Şekil 1’den de anlaşılacağı üzere bir kişinin benlik saygısının inşası o kişinin benlik imajı ve ideal benliği arasındaki ilintiye bağlıdır. Diğer taraftan, kişinin benlik saygısı konusunda herhangi bir değerlendirme yapması durumu ise benlik imajı ile ideal benlik arasındaki farkta yatmaktadır. Ancak benlik saygısı benlik kavramından farklı bir formda durmaktadır. Kişinin kendini tanımlamak için kullandığı ifadelerin bütünü olarak görülmektedir.

Benlik Kuramları

Benlik kuramını öteki kuramlardan ayıran faktörlerin başında insanların doğasında başka bir bakış açısı ile iyimser olarak bakması bulunur (Cüceloğlu, 1990).

Örnek vermek gerekirse davranışçı kuramcılar bireyi çevrenin yönlendirdiğini belirtirken, Freud ise bireyleri içgüdülerin yönlendirdiği çaresiz bir varlık olarak göstermiştir. Başka bir taraftan da benlik konusunda araştırma yapan psikologlar, insanların sürekli mutlu kalma çabası içerisinde olmaya çalıştığını ve bulunduğu ortam ile uyumlu bir yapıda olmak için çabaladığını söylemiştir. Benlik kuramcıları ise insanın varmak istediği sonuca ulaşabilmesi için sürekli tercihler yapması gerektiğini savunmuştur (Yiğit, 2018).

Carl Rogers Benlik Kuramı

Rogers, insanın doğumundan itibaren mutlu olmayı hedeflediğini söylemiştir. Bireylerin kendini olumlu olarak değiştirmesi yaradılışında vardır. Bu sebeple insanlar yaptığı her işte başarılı olmayı istemektedir. Carl Rogers’ ın tanımına göre bireyin benlik bilinci bireyin kendi hakkında ne düşündüğü, kendini nasıl algıladığı ve kendisi ile ilgili ne sonuca ulaştığının toplamıdır.

Bireydeki bu benlik bilinci olumlu ve ya olumsuz olabilmektedir. Kişideki bu benlik algısı olumlu yönde gelişmiş ise koşulsuz şartsız sevgiyle büyütülmüştür. Kişiler hatalar yapabilir, bunun sonucunda cezalandırılması gereken kişi değil, kişinin davranışlarıdır. Kişiye her zaman sevgi ve saygı gösterilmelidir çünkü her birey özünde değerlidir. Her birey değerlidir şeklinde büyütülen bireylerin benlik algıları çok yüksektir. Rogers, kişi kendini kandırmaya teşebbüs ederse kişinin kaygısının artacağını ve kişinin benlik algısının azalacağını söylemiştir (Cüceloğlu, 1990).

William James'in Benlik Kuramı

Benlik, psikolojik bir kavramdır benlik konusu alanında ilk psikoloji çalışmalarını yapan kişideise psikanaliz William James'tir. William James'e göre benlik, bireyin kendisi ile hakkında görüş beklirebileceği her şeyi içermektedir. Wiilam James, benlik kavramını ele alırken "bilen ben(I)" ve "bilinen ben(me)" olan iki ayrı hadtan bahseder.

Bilen ben(I), kişinin özünün farkına varmasını yani kişinin şuurlu olduğu benliğini ifade etmektedir. James'e göre bilen ben(I), bilinen benin(me) yansımasıdır. Bilinen ben(me) ise kişinin benliğinin dışardan fark edilen kısmıdır. Bilinen ben(me), kişinin sahip oldukları olarak ifade edilmektedir. Kişinin bedensel özellikleri, ailesi, mesleği ve hayata kazandırdığı bütün değerler bilinen ben(me) kısmı içerisinde yer almaktadır.

Bilinen ben(me) üç ögeden oluşmaktadır. Bunlar sosyal, maddive manevi ögedir. Sosyal öge kişinin sosyal yaşantıda kendini nasıl sunduğuyla ilgili olan ve diğer kişiler tarafından bilinen benliğidir. Maddi öge, kişinin dışarıdan nasıl görüldüğüdür, bir insan olarak sahip olduğu bedeni, bedeni üzerine giydiği kıyafetleri ve hayatını devam ettirmek için elinde bulunan gelirdir. İnsan, hayatını devam ettirmek için maddi ögeyi önemser ve bu maddi ögeyi geliştirir. Manevi öge ise, bireyin iç dünyasıyla alakalı olan, genelde ruhsal deneyimlere vurgu yapan kısım olup, kişilerin düşüncesinde hayat bulan her türlü durum manevi ögeyi temsil eder. Hislerimiz ve arzularımız manevi ögenin bir ürünüdür (Albayrak,2019).

Tory Higgins'in Benlik Uyuşmazlığı Kuramı

E. Tory Higgins 'Benlik Uyuşmazlığı' adını verdiği kuramında benlikten bahsederken üç temel kavramı ele almaya çalışmıştır. Bu kavramlar;

- ✓ ideal benlik,
- ✓ gerçek benlik,
- ✓ zorunlu benliktir.

İdeal benlik, bireyin kendi içerisinde ulaşmak istediği özellikleri anlatan benliğidir. İdeal benliğimiz asıl olarak içerisinde yaşayacağımız hayatın hedeflerini ve isteklerini

bebirtmektedir.

Gerçek benlik,bireyin içerisinde bulunduğu ve etrafındaki kişilerinde bildiği benliktir. Bu sebeple bireyin özelliklerinin belirgin olarak görüldüğü benliktir. Bir birey olarak ne tür özelliklere sahip olduğumuz ve neler yapabileceğimizve neler yapamayacağımız gerçek benliğimizi yansıtır.

Zorunlu benlik ise bireyin sosyal çevresinin bireye dayattığı zorlama benliktir. Zorunlu benlikte bireyin dış çevrenin beklentilerine göre hareket etmesi söz konusudur (Albayrak,2019).

Benlik Saygısının Gelişimi

Benlik saygısının ne olduğu, nasıl ölçüldüğü, ne şekilde geliştiği, düşük ya da yüksek özsaygısı olan kişilerin hayatlarının ne derece şekillendiği gibi bilgiler senelerdir araştırmacıların yaptığı çalışmalarda en ince ayrıntısına kadar ele alınmıştır. Bu çalışmaların sonuçları incelenerek geniş çerçeveden bakıldığında bireyin ruhsal dengesinin iyileşmesinde, sosyal ortamlarda gösterdiği başarıya ve duygusal yöndeki gelişimine sebep olduğu görülmektedir. Aynı zamanda bedensel olarak gelişim ve sağlıkta da büyük bir rol aldığı görülmektedir (Plummer, 2011).

Benlik kavramı tek seferde gelişmemektedir. Bu kavram özellikle ergenlik dönemi ve ilk yetişkinlik döneminde gelişmesi oldukça önemli olan oldukça hareketli ve yaşamboyu devam eden bir süreç içerisinde gelişir. Bireyin başkabireylerle etkileşiminden veya kendi duyguları ve düşünceleri ile iç diyalogundan dolayı ortaya çıkar. Disiplin ve sevgi iş birliği ile anne-babadan uygun davranışı gösterme baskısı ile yaşlılardan, başarı ya da başarısızlıkla okul yaşantılarından ve bir yığın farklı olaydan etkilenir. Bu durum bireyin ruh ve beden sağlığını, başkaları ile ilişkilerini, akademik başarılarını ve meslek seçimini etkileyebilir.

Eğer her şey hedeflendiği gibi olursa ki çoğunluk için böyledir. Çeşitli parçalar kompleks bir şekilde harmanlanır ve kapsayıcı bir benlik kavramı oluşur (Şahin, 2006).

Benlik, bazı yaşantılar sonucunda kazanılan bir oluşumdur. Başlangıçta çocuk kendi varlığının bilincinde değildir. Doğduğunda çocuk “ben” ile “ben olmayanı” birbirinden ayırt edemez. O dünyanın dıştan mı, içten mi geldiğini bilmediği bir izlemler karmaşası gibidir. Benlik, doğduğumuz andan itibaren, başımızdan geçen sayısız olaylarla, çevremizde olan kişilerin etkisiyle yavaş yavaş oluşur. Benliğin gelişmesinde kişilerarası etkileşimin büyük bir önemi vardır. Kişiler için önemli

dışarıdakilerin onları beğenip beğenmemeleri, onlarla övünmeleri ya da onlardan utanmaları, bu kişilerin onlar hakkında söyledikleri şeyler benliğin alacağı şekli etkiler. Sürekli olarak kendisine kötü sözler söylenen çocuklar; çirkin, aptal ve tembel denen çocuklar, gerçekten bu nitelikleri benimseyebilir. Buna karşılık kendisini güzel sözler söylenen çocuklar; becerikli, çalışkan ve iyi bulan yakınları arasında çocuklar, gerçekten kendini böyle değerli bir kişi olarak görmeye başlar ve buna uygun davranışlar geliştirmeye başlar (Baymur, 1972).

Benlik saygısının gelişmesinde üç ana kaynak bulunmaktadır. Bu kaynaklar: Başkalarının saygısı, yeterlik ve bireyin bu iki kaynağı kendisi için değerlendirmesi. Başkalarının saygısı, olumlu duygusal etkileşimi geliştirir ve aynı zamanda bireyde kendini sevme duygusunu geliştirir. Bu durum sayesinde bireyde duygusal kendilik ve egemenlik oluşur. Neyin değerli olduğunu ve neyin sevilebilir olduğu fikrini ortaya koyarak bilişsel kendilik ve bilişsel egemenliği sağlar. Başkalarının fikirleri, başkalarının yaklaşımları ve başkalarının duyguları kendiliğin iç ruhsal yapısının parçası haline gelir (Özkan, 1994).

Geçtan'ın (1997) benlik saygısına bakış açısına göre, bireylerin kendileriyle yüzleşebilmesi için yürekli ve güçlü olması gerekmektedir. Kusurlu veya kötü olarak gördüğümüz bir yönümüzü ortadan kaldıracaklarımız için bu yönümüzle yüzleşmemiz ve bu yönümüzü düzeltmek için elimizden geleni yapmamız gerekmektedir. Bu şekilde davranıp kendi problemlerimizi ve kendi kötü yönlerimizi hoş görmeyi ve ya değiştirmeyi başarırız etrafımızda ki diğer insanların da kötü özelliklerini göz ardı etmemiz mümkün olur. Bilmeliyiz ki kendini sevmeyen bir kişi dış dünyada ki hiçbir canlıyı sevmeyecektir.

Kişiler kendilerinedeğer verildiği hissini karşısındaki kişiye veya kişilere karşı tutumundan değerlendirebilirler. Karşımızdaki kişiyi kendimizden küçük görmemiz kendimize karşı yaptığımız en büyük hatalardan biridir. Horney ise bireyin özsaygısının negatif olduğunda neler olabileceğini ele almıştır kişilerde benlik saygısı zayıflarsa bu kişiler topluma karşı yabancılaşacaklardır ve hayatlarına yön veremeyecek konuma geleceklerdir. Bu durum sonucunda kişi olduğu kişiden uzaklaşarak başka birine dönüşecek ve ideal halinin o olduğuna karar verecektir. Böylece hem kendisiyle hem de çevresiyle problem yaşayacak mutsuz olacaktır (Tatlılıoğlu, 2014).

Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler

Bireyin benlik saygısını etkileyen iki temel unsur vardır: Bunlardan ilki öz saygının değişkenlik gösterebilmesidir. İkincisi ise öz saygının kalıtsal olmasıdır (Campbell ve Foster, 2006).

Bireylerin benlik saygısını etkileyen unsurların en başında bireyi yetiştiren aileler gelmektedir. Bireylerin olumlu bir benlik saygısı oluşturmada ailenin önemi oldukça fazladır. Aile içerisindeki iletişim durumu, aile içinde yaşanan durumlar benlik gelişiminde önemli bir anahtardır. Tutarlı, demokratik bir aile yapısında yetişen bir bireyde olumlu benlik yapısı gelişirken tutarsız, baskıcı, koruyucu bir aile ortamında yetişen bireyde ise olumsuz benlik saygısı görülmektedir. Bireyleri yetiştiren ailelerin kurdukları iletişim ve verdikleri tepkiler bireyin çevreye karşı olumlu ilişkiler kurmasına, kendisiyle ilgili algılamalarının olumlu ya da olumsuz olmasına, özgüven gelişimine, yetenek ve ilgilerini fark etmesi gibi birçok kavramda önemli etkilere sahiptir (Kayaalp ve Gündüz, 2018).

Kişinin kendisine karşı nasıl bir tutum sergilediğini gösteren özsaygı, doğumlabaslayıp, çevresel faktörlerle değişiklik gösterir (Yiğit,2018).

Benlik saygısını etkileyen değişimler Mruk (2006) tarafından aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- ✓ Genetik Faktörler
- ✓ Cinsiyet
- ✓ Doğum Sırası
- ✓ Ebeveyn Desteği
- ✓ Ebeveyn Hareketleri ve Tutarlılığı
- ✓ Ebeveynlik Stili
- ✓ Modelleme
- ✓ Öz Değerlendirme
- ✓ Kültürel Bağlam
- ✓ Geçmiş Yaşantılar
- ✓ Başkalarının değerlendirmeleri
- ✓ Sosyal Karşılaştırmalar (Mruk, 2006).

Bireylerin yeterlik ve başarı inançların pekiştirilmesi olumlu benlik gelişimine

katkı sağlamaktadır. Bireylerin aldıkları eğitim döneminde benlik gelişiminde eğitimciler önemli görevler düşmektedir. Eğitimciler bireyin benlik saygısını geliştirici faaliyetlerde bulunarak yeterlik, başarı ve kendi potansiyelinin farkına varmasını sağlamalıdır. Benlik saygısının olumlu gelişimi için bireylerin başarılarından sonra pekiştireçler verilerek bireye takdir edildiğini ve değerli bir insan olduğu hissettirilmelidir. Bunların tam tersi bireylerde olumsuz benlik saygısına neden olabilmektedir. Bireyin benlik saygısının yüksek veya düşük olmasında en önemli dönemlerden biri olan gençlik dönemleridir. Çünkü çocukluk döneminde şekillenmeye başlayan ve temellerinin atıldığı benlik saygısı ergenlik döneminde şekillenmekte ve bireyin gelecekteki yaşantısını etkilemektedir. Ergenlik döneminde bireyler kendilerinin nasıl bir yapıya sahip olduğu, beden imajı ve başkalarının kendileri hakkında başkalarının nasıl düşündüğü hakkında oldukça sık düşünmektedir. Bireyler bu düşünceleri sorgularken benlik saygılarını kullanırlar. Bu dönemde bireyler üzerinde çevresel faktörlerin etkisiyle birey kendisine yaklaşım biçimini belirlemektedir. Bireyin belirlediği bu yaklaşım biçimine göre kendisi hakkında olumsuz ya da olumlu benlik saygısının olması kendisini değersiz ya da değerli görmesiyle sonuçlanmaktadır (Evren, 2016).

Benlik Saygısı Düzeyleri

Özsaygı bireyde kendini kabul etme, yapacağı işlerde kendini takdir etme davranışları özellik olarak değerlendirilmekteydi. Benlik saygısına ise bakıldığında ise bireylerin diğer kişiler tarafından kabul edilerek yaptığı işlerde diğer kişiler tarafından kabul edilmesi olarak tanımlanır. Bu sebeple durumsal benlik saygısı hem dış dünya açısından hem de akademik açıdan daha duyarlıdır (Tunç, 2011).

Rosenberg (1965) benlik saygısını olumsuz ya da olumlu tavır olarak incelemiştir. Kişi kendini değerlendirirken olumsuz bir davranış sergiliyorsa benlik saygısı düşük, kendini değerlendirirken olumlu olarak değerlendiriyor ise benlik saygısı yüksektir.

Eğer birey kendini saygın biri olarak görüyorsa ve toplum içerisinde kendisinin değerli bir role sahip olduğunu düşünüyorsa o bireyin benlik saygısı yüksek demektir. Aksi bir durum söz konusu ise kişi kendisini toplumdan soyutlar ve olumsuz olarak değerlendirirse benlik saygısının düşük olduğu anlamına gelir(Fennell, 1997; Hamarta, Arslan, Saygın, Özyeşil,2009).

Sonuç olarak benlik saygısı insanların hayatında bir defa şekillenen bir kavram değildir. Değişim gösterebilen farklı yönlerden şekillendirilebilen bir kavram değildir. Benlik saygısı birçok faktörden etkilenebilmekte ve benlik saygısı düzeyinde değişimler olabilmektedir (Yiğit,2018).

Benlik Saygısı Tipleri

Benlik saygısı genel ve özel olarak iki kategori içerisinde ele alınmıştır. Genel benlik saygısı bireyin özünü bir bütün olarak kabul edip değerlendirilmesinin dışarıya aktarılmasıdır. Özel benlik saygısı ise bireyin dış görünüşünü, atletik yeteneklerini ya da akademik olarak uzmanlıklarının belirli bir alanda değerlendirilmesinin dışarıya aktarımıdır (Neiss, Sedikides ve Stevanson, 2002).

Özel benlik saygısında bulunan düşünce tiplerinin toplamı genel benlik saygısının bütünü olarak yansıtmak yanlıştır. Bireylerin akademik başarılarının veya sosyal ortamlardaki yeterliliğinin özsaygıyı nasıl etkilediği bu alanlara verdiği öneme bağlı olarak değişiklik göstermektedir (Burger,2006). Genel benlik saygısının tabiatı duygusal ve ruhsal olarak iyilikle bağlantılı olmasına rağmen özel benlik saygısı daha bilimsel ve davranışsal olduğu için özel benlik saygısına göre daha patetik olduğu söylenebilir (Pullmann ve Allik, 2008).

Özel benlik saygısının alt alanları;

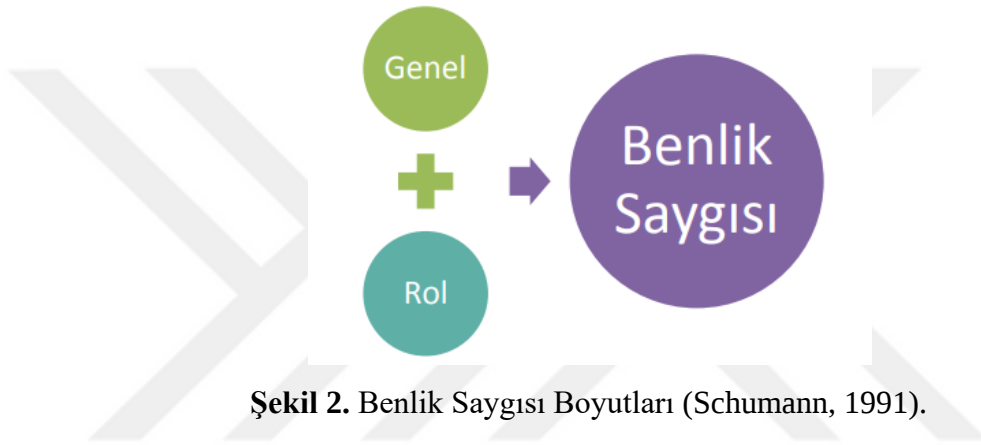
- ✓ Görev benlik,
- ✓ Sosyal benlik,
- ✓ Akademik benlik saygısı olarak üç alt gruba ayrılır.

Bireylerin öz saygısı ise kendisine yönelik yaptığı mantıklı değerlendirmeler o kişinin duygu ve düşünce yönünden değerlendirmelerin tamamı olarak söylenebilir buna da açık benlik saygısı denilmektedir. Ayrıca yapılan son araştırmalar, örtük benlik saygısının da üzerinde durulmaktadır bu da kişinin ya da kişilerin etrafında onlarla ilgili nesnelerin bilinçaltında da değerlendirilmesi anlamına gelir (Gözaydın,2017).

Benlik Saygısı Boyutları

Benlik saygısı; rol benlik saygısı ve genel benlik saygısı olmak üzere iki

boyuttan oluşmaktadır. Genel benlik saygısı, bireyin belirli bir istikrarda kendi algılarını ve kendihislerini değerlendirmesidir. Değerlendirme sürecinde kişi kendini onaylamama ya da onaylama ifadelerinin yanı sıra, kişinin kendini ne derece yetenekli, önemli, başarılı, değerli olduğu gibi bir değerlendirme sürecini de içermektedir. Bu boyutta yapılacak olan değerlendirme kişinin kendine olan özsaygısını göstermektedir. Diğer taraftan, rol benlik saygısı ise kişinin sahip olmuş olduğu herhangi bir iş ya da meslekle ilgili kendi performansı, yeterliliğini ve mesleki değerlerini incelemesidir (Schumann, 1991).

Şekil 2. Benlik Saygısı Boyutları (Schumann, 1991).

Benlik Saygısı Yüksek ve Benlik Saygısı Düşük Bireyler

Benlik saygısı kişilerin yaşamlarını şekillendirmesinde çok önemli bir faktördür. Benlik saygısı çeşitli sebeplere göre değişiklik gösterir. Bu durum literatürde yüksek benlik saygısı ve düşük benlik benlik saygısı diye ikiye ayrılmıştır (Yiğit, 2018).

Campel ve Lavallee (1993), benlik saygısı düşük ve benlik saygısı yüksek kişilerin özelliklerini şu şekilde özetlemişlerdir(Yiğit, 2018). Benlik saygısı düşük kişiler, kendilerini daha olumsuz tanımlama eğiliminde iken benlik saygısı yüksek kişiler kendilerini daha iyi ve daha olumlu tanımlar. Düşük benlik saygısına sahip bireyler, sosyal çevreye daha fazla bağımlıdır ve bu kişilerin şemaları ve bu kişilerin benlik şemaları, dışsal bilgiye oldukça tutarlıdır. Düşük benlik saygısına sahip kişilerin sosyal çevreye verdikleri tepki ile yüksek benlik saygısına sahip bireylerin verdikleri tepkiler farklıdır. Düşük benlik saygısına sahip kişilerin özellikleri daha tutucu ya da ölçülüdür. Benlik saygısı yüksek kişilerin kendilerine olan inançları ve güvenleri daha

tutarlıdır (Arıcak, 1999). Kişilerin benlik saygısı onların sosyal yaşamlarını, ev yaşamlarını, iş yaşamlarını etkileyen çok önemli bir unsurdur.

Benlik Saygısı Yüksek Olan İnsanların Ortak Özellikleri

Benlik saygısı yüksek olan bireyler kendilerine tam anlamıyla güvenen, kendilerini olduğu gibi kabullenen ve kendilerine değer veren kişilerdir. Kişinin kendini olduğu gibi kabullenmesi ve çarpıtmadan algılaması sayesinde kendine saygısı artış göstermektedir. Bu sebeple kişi kendi potansiyelinin farkına varmakta ve aynı zamanda çevresiyle daha güçlü ilişkiler kurabilmektedir (Kasatura, 1998). Etkili bir benlik saygısına sahip olan bir kişi sorunlara karşı çözümlemeyi daha başarılı bir şekilde gerçekleştirebilmekte ve bunun yanında kendi duygu ve düşüncelerini de çevresindeki kişilere daha kolay kabul ettirebilmektedir (Yavuz, 1994). Duygusal olgunluk ile benlik saygısının etkileşimi araştırmasının yapıldığı bir üniversitede, benlik saygısı yüksek kişilerin benlik saygısı düşük olanlardan daha fazla mutlu oldukları, kendilerini daha olumlu bir şekilde denetledikleri ve öz saygılarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Tüm bunların sonucunda benlik saygısı yüksek bireylerde duygusal olgunluğun da aynı zamanda yüksek olduğu söylenebilecektir (Kımtır, 2012). Özsaygısı yüksek kişiler yüksek düzeyde hoşgörülü olduklarından dolayı eleştirel bir konuşmalardan kaçmamaktadırlar. Eleştiriye daha açık oldukları için eleştirilirken öfkelenmeden karşı tarafı dinleyebilirler. Kendi benliklerine güvenleri yüksek olduğu için diğer insanlar tarafından verilebilecek zor işlerin altından kalkabileceklerine inanmaktadırlar. Depresyona ve duygusal problemlere bu kişilerde daha az rastlandığı görülmektedir (Uyanık, 2000).

Yüksek benlik saygısı bulunan kişilerde bulunan diğer özelliklerden bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür.

- ✓ Motivasyonları artar,
- ✓ Yaşam kaliteleri artar (Çetinkaya ve Başbakkal, 2005),
- ✓ İyimserlik seviyeleri yükselir (Neff ve Vonk, 2009),
- ✓ Yeni fikirlere açık, ilişkilerde başarılı olurlar,
- ✓ Gerçeğe yönelik amaçlar edinirler ve uygularlar,
- ✓ Başarıya gidecek yolda risk alabilirler,
- ✓ Hatalarını kabul ederler ve düzeltmeyi amaçlarlar,

- ✓ Toplumda aktif olarak görev alırlar (Tunç, 2011),
- ✓ Travma ve stresle başa çıkabilirler (Trzesniewski, Robins, Roberts ve Caspi, 2003; Bardel, Falk, 2010).

Benlik saygısı yüksek bireylerin yetenekleri ve nitelikleriyle olan ilişkilerinin literatürde çok büyük bir yeri oluşmuştur. Bu konuda birçok araştırma yapılmıştır. Literatüre bakıldığında yapılan tüm araştırmaların pozitif sonuçlanmadığı ve karma bir yapı ile sonuçlar elde edildiği görülmüştür (Tekin, 2017).

Kernis, Grannemann, Barclay (1989) yaptığı araştırmada yüksek benlik saygısına sahip fakat kararlı olmayan kişilerin yüksek seviyede kırgınlık ve düşmanlık beslemeye yönelik davranışlar sergilediği gözlemlenmiştir (Yiğit, 2018). Buna bağlı olarak yüksek benlik saygısı iki ayrı yapıda şiddet içeren ve şiddet içermeyen davranışlarla bağlantılı olduğu görülmüştür. Yüksek ve dengeli bir benlik saygısına sahip olan kişiler olaylara ya da durumlara karşı oluşabilecek olumsuzluklardan etkilenmezler.

Ancak bunun tersi bir özsaygıya sahip birey küçük bir olumsuz durum karşısında kırılabilirler. Bu durumda kişiler tehditlere karşı duyarlılık oluştururlar ve bu durum ise düşmanlığa yol açabilir (Bushman ve Baumeister, 1998; Gözaydın, 2017).

Benlik Saygısı Düşük Olan İnsanların Ortak Özellikleri

Düşük benlik saygısına sahip bireyler, kendilerine değer vermemekle birlikte toplumda kendilerine yer edinmekte de oldukça zorlanmaktadırlar. Bu kişiler aynı zamanda kendilerinin her zaman olumsuz yönlerini görmekte ve kendilerini eleştirmektedirler. Bu nedenle, kişiliklerine de güvenmemektedirler.

Bireylerin başarmak istedikleri konu ile başarmak için yaptıkları arasındaki farkın nasıl algılandığı, nasıl yorumlandığı ve bu konudaki düşünceleri, bireyin benlik saygısının boyutunu belirlemektedir. Bireyler kendi benlikleri ile ideal benliklerini sürekli bir karşılaştırma eğilimindedirler. Bu benliklerin arasındaki fark ne kadar fazla ise benlik saygısı arasındaki fark o kadar düşüktür (Kulaksızoğlu, 2010). Benlik saygısı düşük kişiler, başka insanların kendi hakkındaki konuşmalarını ve düşüncelerine, kendi fikirlerinden daha fazla önem vermektedirler ve kendilerini sürekli olarak negatif bir göz ile değerlendirmektedirler (Kımtır, 2012). Campbell ve Faurey'e göre özsaygısı düşük olan bireyler kendi kapasitelerini zorlamamakla birlikte

kendi başarımlarının çok altında beklentiye girmektedirler. Bu kişilerde beklenti ve başarı oldukça düşüktür (Kımtır, 2012).

Rosenberg'in bakış açısına göre benlik saygısı gelişmemiş kişiler sosyal ortamlara ayak uyduramazlar. Çevresiyle olan ilişkilerinde problemler ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Özellikle bu bireyler sosyal ortamda yapılan tartışmaları, konuşulan konuları, kendi üzerlerine alınabilmektedirler.

Görüldüğü üzere bu kişiler tamamen eleştiriye kapalıdırlar ve bu durum sosyal fobiye de beraberinde getirmektedir (Eriş, 2013). Bireyin özsaygı düşüklüğü birçok alanda hayatını etkilemektedir. Düşük benlik saygısı bulunan kişilerde görülecek problemlerden bazıları şu şekilde listelenebilecektir:

- ✓ Zihinsel problemler,
- ✓ Yeme bozukluğu,
- ✓ Alkol ve sigara bağımlılığı,
- ✓ Dış dünyaya güvenmeme problemi (Tunç, 2011),
- ✓ Depresyon (Taysi, 2000; Neiss ve diğ. 2002; Trzesniewski vd.2003; Neff ve Vonk, 2009),
- ✓ Kaygı (Taysi, 2000; Neiss ve diğ. 2002; Neff ve Vonk, 2009),
- ✓ Yalnızlık (Neiss ve diğ.,2002),
- ✓ Sosyal fobi (Rosenberg, 1965)
- ✓ Motivasyonda eksiklikler (Çetinkaya ve Başbakkal, 2005)

Benlik Saygısı İle İlgili Çalışmalar

Kuzgun (1972), üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiği bir çalışmada anne-babatutumlarının kişilerin kendilerini gerçekleştirme düzeylerine etkisini incelemiştir. Yaptığı araştırmada aile sevgisi ve benlik saygısı arasında güçlü ve anlamlı ilişkiler tespit etmiştir. Demokratikanne-baba tutumları ile yüksek benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu gözlemlemiştir.

Razı ve ark.,(2009), 79 çalışan genç bireyler ile yapmış oldukları araştırmada, çalışan genç bireylerin benlik saygısı, iletişim becerileri ve stresle baş etme

davranışlarını belirlemeye yönelik yapılanbu çalışmada. Çalışma sonucunda, yaş ile iletişim becerileri arasında; kararlara katılım ile benlik saygısı arasında; stresle baş etme tarzlarından kendine güvensiz ve boyun eğici yaklaşım arasında; haftalık çalışma saati ile benlik saygısı ve stresle baş etme tarzlarından kendine güvenli yaklaşım arasında; parasını kullanma ile stresle baş etme tarzlarından iyimser yaklaşım arasında anlamlılışki belirlenmiştir.

Dinç (1992), lise öğrencilerinin genel, psikolojik, sosyal, cinsel ve uyumsal benlik algılarının benlik saygısı ile olan ilişkisini araştırmış ve araştırma sonucunda; benlik algısıdüzeylerinin yüksek olmasının benlik saygısını da olumlu yönde etkilediğini, diğer taraftanbenlik algısı düzeylerinin düşük olmasının ise benlik saygısını da olumsuz yönde etkilediğininivurgulamıştır.

Yılmaz (2001), eşler arasındaki uyumun ve ebeveyn-çocuk etkileşiminin çocukların benlik algısı ve akademik başarıları ile olan ilişkilerini incelediği bu araştırmasonucunda; eşler arasındaki uyumun lise öğrencilerinde davranıştan hoşnut olma ve bütünsel öz-değer alt ölçeklerini; üniversite öğrencilerinde ise atletik yeterlik ve ana-baba ile ilişkiler alt ölçeklerini yordamada anlamlı katkıları olduğunu vurgulamıştır.

Aydoğan (2010), Araştırmasında, ilköğretim II. kademe öğrencilerinin umut ve benlik saygısı düzeylerini bazı değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmaya göre, düşük ekonomik düzeyde kabul edilen okullarda eğitim gören ilköğretim II. Kademedeki çocukların benlik saygısı ve umut düzeyleri, orta ve üst ekonomik düzeyde kabul edilen okullarda eğitim alan ilköğretim II. Kademedeki çocuklardan daha düşük bulunmuştur.

Ayrıca, babası çalışan öğrencilerin benlik saygısı ve umut düzeyleri babası çalışmayan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Ailenin aylık gelir düzeyideğişkenine göre bakıldığında ise, alt gelir düzeyine sahip öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri düşük iken, üst gelirdüzeyine sahip öğrencilerin benlik saygısı daha düşük bulunmuştur. Ayrıca, iki kardeş olan öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri daha yüksek iken; kardeş sayısı dört ve üzeri olan öğrencilerden benlik saygısı daha düşük bulunmuştur.

2.1.4. Mesleki Benlik

Meslek Kavramı

Modern toplumlarda iş hayatı, insan yaşamının merkezini oluşturmaktadır. İnsanın mesleği ve yaptığı iş, yaşamında çok önemli bir yere sahiptir. İş, kişinin yaşamını sürdürmesi ve faturalarını ödemesi için yapmak zorunda olduğu şeylerden biridir. Ancak basit anlamda sadece bir para alışverişi demek değildir. Çünkü insanlar yaptıkları iş ile toplum içerisinde tanınmakta ve benliklerini işleri ile özdeşleştirerek inşa etmektedirler. İnsanlar arzu ettikleri hayatı yaşamak ve yaşarken sosyal statüye sahip olmak için çeşitli meslekler edinirler. Meslek sahibi olan bir kişilerin nerede ve nasıl çalıştığı, ne iş yaptığı, kişinin mesleğinin gerektirdiği koşullar, o kişinin kişiliği ile bütünleşir ve kişiliğinin bir parçası haline gelir. Meslek kelimesi Türk Dil Kurumu tarafından iki şekilde tanımlanmaktadır (TDK, 2008): Kuzgun (1982)'a göre meslek, insanlar için yararlı mal veya hizmet üretme işidir, ancak bu iş sistemli bilgi ve beceri gerektirir. Bu nedenle belirli bir eğitimle kazanılabilir ve ancak toplum tarafından belirlenen kurallar çerçevesi içinde yürütülebilir (Kuzgun, 1982).

Meslek kişinin kendisini gerçekleştirmesini, doyum sağlamasını mümkün kılmasının yanısıra başkalarının faydalanması için de yaptığı ve bunun karşılığında kazanç elde ettiği faaliyettir. Meslek aynı zamanda kişiye bağımsız hareket etme, güvence altında olma, bir gruba ait olma, tanınma gibi ihtiyaçlarını karşılama olanağı da sağlamaktadır. Meslek ayrıca, insanların hayatlarını sürdürebilmek amacıyla uğraş alanı olarak seçtikleri, belli bir eğitim süreci sonrası gerçekleştirebildikleri, çalışma ve yükselme şartlarının yasal çerçevede güvence altına alındığı bir faaliyettir (Tan, 1981).

Mesleki Benlik Kavramı

Mesleki benlik kavramı, meslek gelişiminde önemli bir unsurdur ve benlik kavramı ile eşgüdümlü olarak gelişmektedir. Bu kavramın kurulumu oluşma, geçiş ve tamamlama süreçlerinden oluşmaktadır. Kişinin dünyaya gelirken sahip olduğu merak duygusu ile hareket ederek keşfetme güdüsüyle kendi benliğini oluşturmaya başlamaktadır (Arıcak, 2007). Mesleki benlik saygısı, bireyin icra ettiği mesleğine yüklemiş olduğu anlam ve önemin ölçüsünü göstermektedir. Bu oluşum sürecinin başlaması ile birlikte kişiyi diğerlerinden ayırmaya yardım eden farklarda süreçle birlikte ortaya çıkmaya devam etmektedir (Arıcak ve Dilmaç, 2003).

Mesleki Benlik Saygısı Kavramı

Mesleki benlik saygısı, icra ettiğimiz mesleğe olan saygıdan daha farklı bir kavramdır. İcra ettiğimiz mesleğine saygı oldukça genel bir tutumu ifade etmektedir. Fakat mesleki benlik saygısı, daha spesifik bir tutumu ifade etmektedir. Mesleki benlik saygısı ise bireysel bir durumdur. Bir mesleğin eğitimini alarak o mesleği yerine getiren kişi için bu mesleki olgu daha belirgin olmaktadır. Bu durumda bireyin benliğinde o mesleğin yer aldığını söylemek mümkün olabilir. Çünkü kişinin bu meslekle kendini tanıdığı söylenebilir. Bu durumda mesleki benlik saygısı, kişilerin mesleki benlik kavramına duyduğu saygının bir derecesi olarak da yorumlanabilmektedir (Arıcak, 1999).

İnsanlar meslek seçerken kendi özelliklerini dikkate alarak meslek seçmek durumundadırlar ki kendi gereksinimlerini en yüksek düzeyde karşılayabilecekleri mesleğe yönelerek o mesleği içselleştirmeleri ve sevmeleri mümkün olabilsin. Bu duruma bağlı olarak bireyin seçtiği mesleğe yönelik geliştirdiği değerlilik algısı ve tutumları mesleki benlik saygısı olarak ifade edilebilir. Bu değerlilik algısı birey tarafından sağlıklı ve tarafsız bir gözle irdelenmediğinde hem birey hem toplum için istenmeyen sonuçlar doğabilir (Tekirgöl, 2011). Bireyler için mesleğin en önemli yönü, hayatlarını idame ettirmek için belirli etkinlikler karşılığında gelir elde etmek olarak görülse de mesleklerin toplumsal statü edinme, rol kazanma, gruba ait olma, saygınlık kazanma, başarılı olma ve başarılı görülme ihtiyacını tatmin etme gibi işlevleri vardır. Bu nedenledir ki bir meslek sadece para kazanma arzusuyla tercih edilmeyebilir; kimi zaman daha düşük bir gelir getireceği bilinse de sahip olunan ilgi, yetenek ve içsel motivasyon nedeniyle bir meslek tercih edilebilir (Tekirgöl, 2011).

Bireylerin kendilerine uygun mesleği seçebilme becerileri kişisel benlik algılarıyla ilgili olmakla birlikte kişisel benlik algısı, bireylerin nasıl davranacağı, kendi öz farkındalıkları, sosyal çevrelerinin onları algılama ve davranış biçimleri ve herhangi bir alanda yetenekli olup başarılı olabilme durumlarıyla ilgilidir (Işık, 2006).

İnsan kendi mesleğinin önemli olduğunu hissediyorsa ve buna inanıyorsa mesleki benlik saygısı yüksektir. Fakat insanın mesleğine yüklediği genel anlam ve değer düşük ise meslek benlik saygısı da bu yönde düşük olur. Kişi, seçeceği mesleğin kendisi için uygunluk derecesini kendi kişisel özellikleri bakımından sorgulamalı ve değerlendirmelidir. Aksi takdirde kişinin özelliklerine uygun olmadığı halde tercih edilip icra edilen meslekler hem kişinin kendisine zarar verir hem de yaşadığı çevreye

zararverebilir (Ünal ve Şimşek, 2008). Mesleki benlik kavramı bireyin meslekle ya da işle ilgili bireysel algısıdır. Mesleki benlik kavramının gelişimi bireyin mesleki kariyerinin olgunlaşması için de önemlidir (Bacanlı, 2003). Mesleki benlik kavramının yapılandırılmasında; oluşma, geçiş ve tamamlama süreci olmak üzere üç önemli aşama yer almaktadır. Bireyler doğumlarından itibaren başlamak kaydıyla keşfetme yoluyla bir benlik kavramı oluşturmaya başlarlar. Bu benlik kavramının oluşumu, kişinin diğer insanlara verdikleri tepkilerin ve onu diğerlerinden ayıran farklılıkların ortaya çıkmasıyla ben-farklılaşma süreci olarak devam eder. Bireyin aile üyelerini veya yakın çevresini model alıp onlarla özdeşim kurması da başka bir yoldur. Oluşan ve gelişen benlik kavramı, zaman geçtikçe mesleki terimler haline gelir. Mesleki benlik adlı kavramın oturması, herhangi bir meslek alanında profesyonel bir eğitim almakla ya da profesyonel olarak bir işe başlamakla yerleşir (Biroğul ve Yavuz, 2015).

Mesleki Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler

Benlik konseptinin kişinin etrafındakilerle deneyimini nasıl anladığına göre biçimlenen bir süreç dâhilinde geliştiği belirtilmektedir. Hayat tarzının yorumlanma şekli, sosyal alanda kabul görme, bireyin çevresinde pozitif bir izleniminin olması gibi ihtiyaçlar, gelişim sürecine büyük oranda dâhil olmaktadır. Bireyin üyesi olduğu toplumsal kesimin eğitim, inanç, ekonomik ve siyasal sistemleri ve bu sistemlerin bireyde oluşturduğu görüş, tutum, duygu ve yargılar, birey üzerinde pozitif veya negatif bir etki bırakarak benlik gelişimini etkilemektedir. Bu pozitif veya negatif altyapı kişinin hareketlerini, bedensel ve zihinsel büyüme sürecine dâhil olmaktadır (Sarıkaya, 2015). Yavuzer (2000), benlik saygısına pozitif ya da negatif müdahalede bulunabilecek maddi durum, eğitim seviyesi, çalışılan alan gibi pek çok parametreyle alakalı farklı çalışmalarda bulunmuştur. Bu çalışmalar benlik saygısı gelişiminde, bireyin cinsiyeti, kültür derecesi, sosyal ve maddi durumu, ebeveynlerinin yaptığı iş veya eğitim seviyesi, ebeveynlerin alakası, okul başarısı, okul hayatında boş zaman aktivitelerine dâhil olma, egzersiz, ailede kaç çocuk olduğu ve kaçınıcı çocuk bulunduğu gibi faktörlerin bulunduğunu ortaya koymaktadır (Yavuzer, 2000).

Benlik gelişiminde en etkili faktör, ev yaşantısındaki duygu, düşünce alışverişi ve sevgidir. Ebeveynlerin arasındaki iletişim ve ebeveynlerin çocuğa yaklaşımı bireyin gelişimi üzerinde oldukça etkilidir. Ebeveynlerin çocuğa yaklaşımı, benlik kavramını yaratarak öz saygıyı şekillendirir. Bireyde öz saygının ortaya çıkabilmesi için anne ve

baba, erken çocukluk döneminde çocuğa hoşgörölü ve sevgi dolu yaklaşmalıdır. Çocuklar hareketlerinin onaylanmadığı zamanlarda dahi sevgiye gereksinim duyarlar.

Kişilik oluşumunun başarılı olabilmesi için fiziksel, psikolojik ve sosyal gereksinimler vaktinde ve doğru ölçüde giderilmelidir. Gereksinimlerinin vaktinde ve doğru yerde giderilmemesi çocuğun davranışlarına negatif etkide bulunur ve benlik oluşumuna da müdahalede bulunur. Öz saygısı güçlü bireyler büyütmenin birincil şartı; aile yaşamında çocuklara rol model olan ebeveynlerin de öz saygısının güçlü olmasıdır. Bunun yanında ebeveynlerden birini yitirme durumu çocuğun psikolojisinde ciddi sorunlar yaratabilir. Hayatın ilk beş yılında anne, babadan birini veya ikisini yitirmek çocuk için geniş çaplı bir gerilim yaratır. Bu yitimin çocuğun psikolojik gelişimindeki tesiri kaybedilen ebeveynin yerine geçen bireyle alakalıdır (Sarıkaya, 2015).

Ebeveynlerin tavrı, karakter oluşumunda başlıca unsurlardan biridir. Evde söz hakkı olmayan, düşüncelerine değeri verilmeyen ve düşüncelerini ifade ettiğinde yargılanan çocuklar, içe kapanık, güven duygusu eksik, geçimsiz ve agresif bir karaktere evrilebilmektedir. Çocuğun benlik saygısını geliştirmede ebeveynlerin davranışı anahtar faktördür. Bunun için ailenin kendine güveni güçlü, duygu ve düşünce alışverişini sağlıklı yapan, güven dolu ve anlayışlı reaksiyonlar göstermelidir. Başarı, kişinin özgüvenine katkıda bulunur ve benlik saygısı oluşumunda etkilidir. Kişinin hayatı kavraması, hayatında elde ettikleri ve elde ettiklerine biçtiği değeri benlik saygısını meydana getirir. Okul öncesi eğitimden itibaren öğretmenlerin, çocuğun benlik saygısı üzerinde etkisi büyüktür. Evdeki emniyetli mekândan ilk kez uzaklaşan çocuk için sınıf oldukça mühimdir. Sınıf ortamındaki yargılayıcı ve sert yaklaşım ve benzer söylemler, çocuğu eksik hissettirerek benlik saygısını kaybetmesine sebebiyet vermektedir (Bayat, 2003).

Ebeveynleri alt kültürlere dâhil olan çocukların benlik saygısı oluşumunda kimi sıkıntılar ortaya çıkabilmektedir. Çocuktan baskın kültüre dâhil olması talep edildiğinde güçlüklerle karşılaşmaktadır. Çocuğun baskın kültüre dâhil olan yaşlılarıyla ayrımını fark etmemesi oldukça zordur. Çocuğun gördüğü ayrım, kaygı ve güvensizliğe sebebiyet verir. Sosyo-ekonomik seviye ebeveynlerin çocuğa verebildiklerini de belirler. Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ailelerde çocuğa farklı oyuncaklar verilerek çocuk farklı uyarıcılarla yüz yüze getirilmektedir ve karakter

gelişiminde öneme sahiptir (Çakmak ve Kara, 2011).

Mesleki Benlik Saygısı Kuramları

Meslek Gelişim Kuramları

Bu bölümde meslek gelişimine yönelik önemli kuramlar açıklanmaya çalışılmıştır.

Super'in Kuramı

Super'in yaşam boyu mesleki gelişim kuramı günümüzde hâlâ kendisinden istifade edilen önemli kuramlardan bir tanesidir. Kuram kariyer gelişimi açısından meslek danışmanlarına yol göstermektedir. Super'e göre kariyer gelişimi sürecinde meslek seçimi, mesleki benlik kavramının oluşmasına ve tamamlanmasına bağlıdır. Benlik kavramı ile ilişkili olarak açıklanan meslek seçimi süreci, birey ve iş dünyası arasındaki dışsal uzlaşma ile yine birey ve çevresi (kendi ihtiyaçları ile aile ve kültürel kalıntıları) arasındaki içsel uzlaşmayı da içermektedir (Kuzgun, 2014).

Meslek gelişim süreci, esas itibariyle mesleki benlik kavramlarının gelişimi ve bu kavramların farklı rollerde uygulanmasıdır. Çevreyle etkileşim sonucu gelişen benlik kavramı meslek seçimini etkilemektedir. Super, bu durumu öz kavramının mesleğe yansması olarak ifade etmektedir.

Kariyer gelişimi, yaşam boyu süren bir süreç olup meslek seçimi sentezleme ve uzlaşma işidir (Vurucu, 2010). Yaşamı boyunca birbirinden farklı rolleri yerine getiren birey; kazanımlarını, iyi yaptığı şeyleri ve başkalarının kendisi hakkındaki görüşlerini sürekli değerlendirmektedir. Kazandığı deneyimler, bireyin kendi hayatında iyi yaptığı şeyleri ve başarılı olduğu alanları görmesini sağlar. Zamanla kendisine yönelik değerlendirmelerini bütünleştirerek kararlı bir öz kavramı oluşturur. Tüm davranışların kaynağı bu öz kavramıdır. Birey öz kavramına uygun düşen mesleki davranışları tercih eder. Yaşam süresi bir takım basamaklara ayrılır. Bu basamaklar bireyin mesleki davranışlarını içermektedir. Her bir yaşam basamağı ve bu basamağa özel gelişim görevi üç ya da dört alt görev basamağına ayrılır. Aşağıda bu gelişim dönemleri ve bunların her birine ilişkin gelişim görevleri açıklanmıştır (Vurucu, 2010).

Büyüme Basamağı (4-13 yaşlar): Bu aşamada çocuğun gelecekle ilgilenebilme, yaşamının kontrolünü giderek daha fazla kendi eline almaya başlama, okulda ve iş hayatında başarılı olabilme inancını geliştirebilme, verimli çalışabilme alışkanlığını ve

tutumunu geliştirmesi beklenir. Çocuk bu dönemde yetişkinlerin rollerini izleyerek ve onlarla özdeşim kurarak birtakım mesleklere özenir ve hemen her şeyi denemek ister. Çocukların meslek tercihlerinde haz ilkesi ön plandadır. Yine bu dönemde çocuklarda zaman kavramı gelişmeye başlar ve gelecekleriyle ilgili uzun vadeli plan yapmaya başlarlar.

Araştırma Basamağı (14-24 yaşlar): Birey meslek hedeflerini netleştirme ve uygulama sürecine girer. Öz kavramının bilincine varır. Genç bu dönemde bireysel özelliklerini, diğeri insanların mesleki rollerini ve iş dünyasını araştırmaya başlar. Belli yetenekleri içeren meslek gruplarından birini seçer. Bu evre kendi içinde üç alt basamağı ayrılır:

Deneme Basamağı (14-18 Yaş): İlgiler, yetenekler, ihtiyaçlar ve değerler dikkate alınarak bazı geçici seçimler yapılır.

Geçiş Basamağı (19-21 Yaş): Genç, bir meslek alanına hazırlık için eğitim sürecine başlar. Gerçekçi değerlendirmeler yapılmaya başlanır.

Sınama ve İzleme Basamağı (22-24 Yaş): Uygun çalışma alanı bulunmuş ve bir işe girilmiştir. İşin kendisine uygun olup olmadığı sınamaya başlar.

Yerleşme Basamağı (25-44 yaşlar): Bireyin sahip olduğı mesleğin toplumdaki statüsünün farkında olması, işin gereklerini özümsemesi, iş arkadaşları ile olumlu ilişkiler geliştirmesi, ekip çalışmasına uyum sağlayarak durumunu sağlamlaştırması bu aşamaya girer.

Koruma Basamağı (45-64 yaşlar): 45-65 yaş arasındır. Birey artık iş dünyasında bir yer edinmiştir. İşte devamlılık, işe yenilikler katma gibi gelişimsel özellikleri içerir.

Çöküş Basamağı (65 ve sonrası): 65 yaş ve sonrasıdır. Bireyin azalmaya başlayan fiziki ve akli süreçleriyle oluşan yeni benliğine uyum sürecidir. Tam zamanlı işlerin yerine hafif yarı zamanlı işlerin tercih edildiğı basamaktır. Bu evrede meslekten ayrılma gereğı hissedilir. Meslekten ayrılmanın sonuçları olumlu veya olumsuz olabilmektedir. Olumsuz sonuç bireylerde hayal kırıklıkları ve pişmanlıklar yaratabilir(Jones, 1995).

Ginzberg'in Kuramı

Ginzberg ve arkadaşları (1951), meslek tercihini yaşamın belirli bir anında

gerçekleşen bir durum olarak değil, hayatın ilk yirmi yılında gelişen bir süreç olarak tanımlamışlardır. Meslek gelişimi; Hayal Dönemi, Deneme Dönemi ve Gerçeklik Dönemi olmak üzere üç döneme ayrılmaktadır (Roe, 1966, Kuzgun, 1982).

Hayal Dönemi (7-11 yaş): Çocukluk çağına denk gelen bu dönemde çocuk oyunları kademeli bir şekilde bırakıp işe yönelmeye başlamaktadır. Bireyler haz ilkesine göre, meslek tercihlerini oldukça küçük yaşta açık bir şekilde ifade etmektedirler. Çocuk bir etkinliği, sadece ondan hoşlandığı için yapar. Yetişkinlerin takdirini kazanmak veya ödül düşüncesi çocuk için bir anlam ifade etmez. Fakat bu döneminin sonuna doğru anne-babanın onayı veya bununla eşdeğer diğer gereksinimlerin karşılanması önemsenmeye başlar. Bu dönemde meslek seçimini belirleyen bir diğer etmen de özdeşimdir. Büyüklerle kurdukları özdeşime göre çocuklar tercihlerini belirlerler. Çocuk özdeşimi yetişkinlerin meslek faaliyetlerine oyunlarında yer vererek kurar. Hayal döneminde yapılan tercihlerin gerçeklikle pek bir ilgisi yoktur. İlgi ve yeteneklerini dikkate almadan, mesleğin mali olanaklarını düşünmeden mesleki tercihlerini ortaya koyarlar. Deneme dönemi yaklaştıkça meslek tercihinde farkındalık artar (Kuzgun, 2014).

Deneme Dönemi (11-18 yaş): Bu dönem dört basamağa ayrılır:

İlgi Basamağı: 11-12 yaşlarında ilgilerin önemini anlamaya başlamaya ve meslek tercihlerinde ilgilerini dikkate almaya başlarlar.

Yetenek Basamağı: 12-14 yaşlarında iken yetenekleri üzerinde düşünmeye başlar, yakın çevresindeki güçlü yetişkin figürleri ile özdeşim azalmaya başlar. Uzak çevreler tercihi etkilemeye başlar.

Değer Basamağı: 15-16 yaşlarında ergende topluma hizmet fikri belirmeye başlar. Mesleğin sağlayacağı diğer doyum fırsatlarının da farkına varmaya ve her mesleğin farklı hayat biçimleri sunduğunu anlamaya başlar. Zaman algısı oluşmaya başlar. Bu dönemde çocuk, iş dışında geçireceği zaman açısından da geleceğini düşünmeye başlar.

Geçiş Basamağı: 17-18 yaşlarına denk gelen bu dönemde genç artık gerçekçi seçimler yapması gerektiğinin farkındadır.

Bağımsızlığını kazanmasıyla yeteneklerini sergileyeceği yeni çevre arayışına girer. Meslekler ve çalışma hayatı hakkında bilgi toplamaya devam eder.

Gerçeklik Dönemi (18-22 yaş): Gerçeklik dönemi diğerlerine göre daha yalındır. Meslekler, mesleklerin nitelikleri ve mesleğe sahip olmak için gerekli eğitim düzeyi hakkında bilgi sahibidir (Kuzgun, 2014).

Gerçeklik dönemi üç basamaktan oluşmaktadır:

Araştırma Basamağı: Zaman daralmıştır ve birey seçeneklerinin sayısını azaltmıştır; fakat meslek seçimine yönelik kesin karar verilememiştir. Mesleklerin sağlayacağı kazançlar hakkında tam bilgi sahibi değildir. Araştırmaya devam eder.

Billurlaşma Basamağı: Gencin kararını kesinleştirdiği basmaktır.

Belirleme Basamağı: Genç artık bir işte çalışarak meslek seçimini daha da pekiştirir (Kuzgun, 2014).

Tiedeman ve O'Hara'nın Kuramı

Bireyin meslek gelişimi benlikle ilgili krizlerin çözülmesine bağlı olarak meydana gelen bilişsel gelişime paralel olarak gerçekleşir. Durağan bir yapıya sahip olmayan benlik, her kriz durumunda yeni tecrübelerle değişime uğrar. Benliğin kararlılık ve tutarlılığı geliştikçe meslekle ilgili karar verme imkânları da gelişir. Bireylerin meslek seçiminde ayrıştırma ve bütünleştirme adı verilen iki işlem etkili olmaktadır (Kuzgun, 2014). Her bireyin benlik kavramı ve meslek tercihleri farklı olduğu için meslek gelişimi karmaşık ve özgül bir süreçtir. Bütünleştirme ise her sosyal çevreden alınan uyarıcılara göre benlik kavramının yeniden oluşturulması sürecidir. Tiedeman meslek seçimini iki dönemde incelemiş fakat bunların yaş aralıklarını belirtmemiştir. Bunlar: Bekleme ve hazırlık dönemi ile uygulama ve uyum dönemleridir.

Bekleme ve Hazırlık Dönemi: Dört alt basamağa ayrılır. Bunlar: Araştırma, billurlaşma, seçme ve açıklığa kavuşturmadır.

Araştırma Dönemi: Mesleki seçenekler üzerinde kafa yormaya başlayan birey, farklı faaliyetlerde kendini sınar. Yetenekleri, ilgileri ve meslek tercihinin toplumsal anlamı ve sonuçları üzerinde düşünür.

Billurlaşma Dönemi: Geriye dönüşün olmayacağı bir evredir ve bu evrede hedef belirgin hale getirilir. Birey tarafından ulaşılabilir ve gerçekleştirilebilir gözüyle bakılan seçenekler bu dönemde özümsemeye başlar.

Seçme Dönemi: Meslek seçimini yapan birey, hedefine ulaşmasını sağlayacak

davranışlara odaklanır.

Uygulama ve Uyum Dönemi: Üç alt basamağa ayrılmaktadır. Bunlar: Mesleğe kabul edilme, yeniden biçimlenme ve bütünleşmedir.

Mesleğe kabul döneminde; mesleki eğitimine başlayan bireyin meslek dünyasında kabul görmesi için bazı savlarından vazgeçmesi ve içinde bulunduğu sosyal çevrenin amaç ve değerleriyle uzlaşması gerekir. Birey mesleğine has davranışlar geliştirerek, mesleği ile bağımlı güçlendirir.

Yeniden biçimlenme döneminde, birey mesleğinde daha fazla ön plana çıkmaya çalışır. Mesleğine yönelik yeni fikirlerini etrafındakiler tarafından onaylanması için çalışır (Kuzgun, 2014).

Gottfredson'un Kuramı

Gottfredson meslek seçimini, bireyin kendisine sosyal düzen içerisinde bir yer elde etme çabası olarak tanımlamıştır. Bireyin kararlarını benliğine yönelik algıları kontrol etmektedir. Bu algılar her zaman gerçeği yansıtmayabilir veya birey kendini her konuda açık bir şekilde ifade edememektedir. Gottfredson'a göre bireyler; cinsiyete, mesleğin saygınlık düzeyine ve toplum tarafından yaygın olarak benimsenen bir takım kalıp yargılara göre meslek seçimlerini daraltırlar.

Daha sonra birey kabul edilebilir tercihleriyle meslekler arasında bir uzlaşma sağlar. Daraltma sürecinde zamanla bireyler kendilerine ve çevrelerine yönelik soyut bilgileri daha iyi anlamaya başlarlar. Benlik kavramı ile meslek seçimi birbirlerini etkileyerek gelişir.

Benlik kavramlarındaki değişiklik meslek tercihlerinde de değişikliğe yol açar. Bireyler kendilerine ve mesleklere yönelik bilgileri karmaşıklık düzeyine göre anlamlandırır. Cinsiyetine ve sosyal sınıfına ait öğeleri içselleştiren bireyin benlik kavramının gelişimiyle uygun olmayan, yanlış seçenekler elenir.

Uzlaşma, bireyin en çok istediği seçeneklerle gerçeklerin uygunluğunu sağlamaktadır. Uzlaşma sürecinde beklenenlerle gerçekler karşılaştırılıp, beklenenlerde değişiklikler yapılır.

Gottfredson'un kuramı kadın ve erkeklere ait özelliklerin kesin olarak belirlendiği ve cinsiyete yönelik davranışları ayrıntılı bir şekilde birbirinden ayıran toplumlar için geçerlidir (Külahoğlu,2001).

Tipoloji Kuramı

Holland insanları karakter özelliklerine göre altı grupta toplar. Gerçekçi, araştırmacı, sosyal, geleneksel, girişimci, sanatçı olarak adlandırılan bu gruplar özelliklerine uygun çevrelerde başarı ve mutluluğu yakalar. Holland'ın kuramı aşağıdaki varsayımlara dayanmaktadır;

- ✓ İnsanlar 6 tipten biri ile tanımlanabilir,
- ✓ Her tip belirlenirken belli meslek gruplarını meydana getiren insanlar üzerindeki gözlem ve araştırmalar baz alınır,
- ✓ Altı tipe karşılık gelen altı çeşit çevre vardır,
- ✓ İnsanlar kendi ihtiyaç, yetenek ve ilgilerine uygun problemler arayacak ve kişilik özelliklerine uygun insanların bulunduğu ortamda olmak isteyecektir,
- ✓ İnsanlar kendilerini rahatlıkla ifade edebilecekleri, yeteneklerini sergileyebilecekleri bir çevre arayışı içerisinde olmaktadır. Aynı karakter özelliklerine sahip kişiler birbirleriyle aynı ortamda bulunmayı tercih etmektedirler.

Bir kişinin davranışında çevre ve kişilik özelliklerinin etkileşimi belirleyici olur. Bireyin çevresinin örüntüsüne ve kişilik özelliklerine dair bilgi edinebilirsek onun nasıl davranacağını ve kariyer tercihini kestirebiliriz (Kuzgun, 2014).

Bir çevrenin özellikleri hakkında bilgi edinmek istiyorsak o çevrede yaşayan insanların dağılımına bakabiliriz. Bireyin davranışları hakkında yorum yapmak istiyorsak kişilik özelliklerine ve yaşadığı çevreye bakmamız gerekir çünkü bireyin davranışlarında kişilik özelliklerinin ve çevre özelliklerinin etkileşimi rol oynamaktadır. Holland yaptığı araştırmalar sonucu insanları aşağıdaki tiplere ayırmış ve bu tiplerin kişilik özelliklerini açıklamıştır (Kuzgun, 2014).

Gerçekçi (realistic) Tip: Araçları, makineleri, nesneleri, hayvanları ve bitkileri sistemli bir şekilde kullanmaya önem verirler. Sosyal ilişkilerden, zihinsel faaliyetlerden hoşlanmazlar, sorunların çözümünde pratik ve kolay yöntemler kullanırlar. Utangaç, geleneksel ve doğaldırlar.

Araştırmacı (investigative) Tip: Zihnini kullanmayı seven, akademik yeteneklere sahip kişilerdir. Sistematik olarak gözlem yapmaktan ve soyut kavramlarla uğraşmaktan hoşlanırlar. Hep aynı şekilde yapılan işleri sevmezler, sosyal ilişkilere girmekten kaçınırlar. Sorunlarını araştırma yeteneklerini kullanarak çözmeye

çalışırlar. İç görüsü gelişmiş, pasif, çekingen, alçakgönüllü ve meraklıdırlar.

Sosyal (Social) Tip: Diğer insanları bilgilendirmeye, eğitmeye, geliştirmeye yönelik eylemleri tercih ederler. Sorunlarını sosyal yeteneklerini kullanarak çözmeye çalışırlar. İdealist, dost canlısı ve ince düşünceli insanlardır.

Geleneksel (Conventional) Tip: Verilerle ilgilenmekten ve bu verileri sistemli olarak işlemekten, bilgisayar kullanmaktan ve dosyalama yapmaktan hoşlanırlar. Kayıt tutmaktan, dosyalama yapmaktan ve bilgisayarla yapılan işlemlerden hoşlanırlar. Sorunlarını geleneksel yöntemlerle çözmeye çalışırlar. Kurallara bağlı, dürüst, pratik ve sebatkârdırlar.

Girişimci (Enterprising) Tip: Ekonomik çıkar elde etmek ve hedeflerine ulaşmak için diğer kişileri kullanmak maksatlı eylemleri seçerler. Sistematik etkinlikleri sevmezler. İletişim ve ikna kabiliyetlerini geliştirmek bu tipler için oldukça önemlidir. Hırslı, kendini göstermeye meraklı, atak ve konuşkandırlar.

Sanatçı (Artistic) Tip: Zengin bir hayal gücüne sahip bu insanlar sistematik olmayan serbest etkinliklere yönelirler. Planlı ve düzenli etkinliklerden uzak dururlar. Bu eylem şekli onları; müzik, resim, heykel, tiyatro ve yazarlık gibi bölümlerde yeteneklerini geliştirmeye yönlendirir. Sürekli aynı şekilde yapılan işleri sevmezler. Sorunlarını artistik yeteneklerini kullanarak çözmeye çalışırlar. İdealist, hayal gücü zengin, yaratıcı ve aykırıdırlar (Nelson Jones, 1982).

Roe'nun İhtiyaçlar Kuramı

Roe, sanatkârların kişilik özelliklerine ilişkin çalışırken tercih edilen mesleklerle kişilik özellikleri arasında farklılıklar saptamıştır. Bu farklılık, onun meslek seçimini etkileyen içsel ve dışsal faktörler üzerinde yoğunlaşmasını sağlamıştır. Roe'nun Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine dayandırdığı kuramına göre meslek seçiminde psikolojik gereksinimlerin doyumu etkili olmaktadır. Bireyin çocukluk döneminde ihtiyaçlarının karşılanma derecesi, meslek seçiminde belirleyici bir rol oynamaktadır. Roe, bireyin hayatının ilk yıllarında geçirdiği yaşantıların yetenekler, ilgiler ve tutumların meslek seçimi kararına nasıl yansıdığına dair bazı hipotezler öne sürmüştür. Bu hipotezleri aşağıdaki gibi kısaca özetleyebiliriz (Kuzgun,2014):

- ✓ Zekâ, özel yetenekler, ilgiler ve tutumlar üzerinde kalıtımın etkisi yeterince belirgin değildir. Kalıtımın bireyin kendini ifade tarzından çok gelişimin derecesini

belirlemektedir.

- ✓ Psikik enerjinin yöneldiği alana ait yetenekler gelişerek özel yetenekleri oluştururlar. Bu süreç ilgiler, tutumlar ve kişilik özellikleri içinde yine aynı biçimde geçerli olmaktadır.
- ✓ Bir kişinin ilgisinin yöneldiği şeyler bize bireyin tüm davranışlarını anlamamızı sağlayacak ipuçları vermektedir.
- ✓ Herhangi bir alana yönelişte hayatın ilk yıllarındaki yaşantılar belirleyici olmaktadır.
- ✓ Dikkatin yönelişi anlamına gelen psikik enerjinin yönelimi onun kendini vereceği bütün faaliyet alanlarını belirlemektedir. Psikik enerji ne tarafa yöneldiyse o alandaki özel yetenekler ve ilgiler gelişerek bireyin davranışlarına egemen olmaktadır.
- ✓ Bilinç dışı olan gereksinimlerimizin şiddeti, güdülerimizin şiddetini belirler. Bireyin bütün davranışları bilinçli ve bilinçsiz ihtiyaçlarımıza dayanmaktadır.
- ✓ Düzenli olarak karşılanan ihtiyaçlar eylemlerin bilinçdışı güdüleyicileri olmazlar. En az seviyede karşılanan üst düzey ihtiyaçlar zamanla kaybolacaktır. Bir ihtiyaç şiddetli bir şekilde engellenmez ama geciktirilirse, bireyin doyumu veya doyumsuzluğunun derecesine bağlı olarak, bilinçdışında güdüleyici hale gelmektedir (Kuzgun,2014).

Roe'a göre bireylerin meslek seçimi, çocukluk yaşantılarından kaynaklanan ihtiyaçların tam anlamıyla doyurulup doyurulmamasına bağlıdır. Meslekler, insanla uğraşmayı gerektiren ve insan olmayanla uğraşmayı gerektiren olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Bu iki gruptan birine yönelme ise bireyin çocukluk yaşantısındaki aile yaklaşımının niteliğine göre değişmektedir. Aile yaklaşımı ise ebeveynlerin çocuk üzerindeki sevgi ve kontrol tutumları ile biçimlenmektedir.

Çocuk üzerine çok düşen, aşırı derecede koruyucu ebeveynler; çocuğun korunma, sevgi ve saygı görme gereksinimlerini karşılarlar fakat bunu düzenli bir şekilde yapmazlar. Bu ihtiyaçlar, çocuk ana babaya bağlı olduğu sürece giderilir, bağımsız bir birey olarak kendini gerçekleştirmesine imkân tanımazlar. İstekleri aşırı düzeyde olan ebeveynler, prestije önem verirler ve çocuktan üstün bir başarı beklerler. Çocuğun başarılı ve kendilerine bağlı olduğu müddetçe ona sevgi ve saygı gösterirler. Reddedici ebeveynler iki gruptur. İhmal edici ve kasıtlı reddeden anne-babalardır.

İhmalkâr anne-babalar çocuğu sevgi ve saygıdan farkında olmadan mahrum ederler. Psikolojik yönden reddedici ana-babalar ise çocuğun fiziksel ihtiyaçlarını karşılarlar fakat çocuğu sevgi ve saygıdan bilinçli olarak yoksun bırakırlar. Bunlardan reddedici ebeveynler, ihmalkâr olan ebeveynlere göre daha zararlıdır. Çocuğu kabul eden ebeveynler daha ölçülüdürler.

Sevgi ve saygı gösterme açısından iki gruba ayrılırlar: Çocuklarına kasıtlı olmadan yeterince vakit ayıramadıkları için onu serbest bırakan ebeveynler ile çocuğun doğal gelişimine müdahale etmeden potansiyelini kullanmaya ve özgür davranmaya teşvik eden ana-babalardır. Anne babanın yaklaşımına göre çocuğun kişilik özellikleri tutum ve davranışları şekillenmektedir. Aşırı derecede koruyucu ebeveynlerin çocukları, bağımlı bir kişilik geliştirirken, bu bireyler başka insanlarla bir arada olmaya imkân veren veya insanlarla ilgilenmeyi gerektiren mesleklere yöneleceklerdir. Reddedici ebeveynlerin çocukları ise sevgi ve saygı ihtiyaçları karşılanmadığı için savunmacı ya da saldırgan bir kişilik geliştireceklerdir. Kişilik özelliklerine uygun olarak insan olmayan şeylerle uğraşmayı gerektiren meslekleri seçeceklerdir. Kabul edici ana babaların çocuklarının sevgi ve saygı gereksinimleri doyurulduğu için, bu ihtiyaçlar bilinçdışı güdü haline dönüşmeyecekler ve meslek seçerken insanla veya nesneyle uğraştırmayı gerektiren mesleklere yönelebileceklerdir (Kuzgun, 2014).

Gelatt'ın Karar Modeli

Karar verme durumunda olan bireyin öncelikle değer sistemlerine ve yordamaya ihtiyaçları vardır. Bu sistemler ile birlikte karar verme süreci aşağıdaki gibi modelleştirilmiştir:

- ✓ Yordayıcı sistem: Seçenekler, eylemlerin sonuçları ve bu sonuçlara ulaşma ihtimali
- ✓ Değer sistemi: Erişilme olasılığı olan sonuçların göreceli tercihi
- ✓ Karar sistemi: Önceliklerin değerlendirilmesi

Birey ne kadar iyi ve ne kadar doğru bilgiye sahip olursa, farklı eylemleri uyguladığında da, alacağı risk hakkında o derece açık bir fikre sahip olur. Her kararda risk faktörü vardır ve bundan kurtulmaya çalışmak gereksiz ve olanaksız bir uğraşıdır. Mühim olan bireyin alacağı riskin bilincine varmasıdır. Bireyin vereceği kararlara yön veren en önemli faktör mevcut seçeneklerin istenilirlik derecesidir (Gelatt, 1962).

Gati'nin Modeli

Gati, (1990)'a göre tercih işlemleri alınan kararın isabetini etkiler. Çok önemli bir karar alınacağı zaman belirsizliklerden kaynaklanan bir sıkıntı yaşanır. İnsanların, dünyanın belirsizliklerle dolu olduğunu kabul edip, belirsizliği karar problemlerinin önemli bir parçası olarak görmesi gerekir. Belirsizlikten kaçmaya çalışmak olanaksız ve boş bir uğraşıdır. Bireyin belirsizliğe dayanma gücü zayıfsa bu onun hatalı seçeneğe yönelmesine yol açar. Seçenekler arasında çok büyük bir fark yoksa birey için kararını hemen kesinleştirmek mümkün olabilir. Diğer seçeneklerden bariz üstünlüğü olan daha yararlı bir seçeneğe yönelmek karar verme sürecini basite indirgemektir çünkü faydalı olduğu için tercih edilen bir seçeneğin ulaşılma ihtimali düşük olabilir.

Akılcı bir seçim için erişilebilme ihtimali en yüksek olan ve de en çok fayda sağlayan seçenek tercih edilmelidir. Gati belirsizliğin karmaşık durumlarda nasıl işlediğini incelemiştir. Birey kariyer kararı verirken istenilirlik derecesine göre seçenekleri sıraya koyar, herhangi bir seçim yapmaz. Kişi bir tercihi gerçekleşmediği takdirde diğer tercihi geçecektir (Kuzgun, 2014).

Bandura Sosyal Öğrenme Kuramı

Hâlihazırdaki mesleki eğitim kuramlarının bir organizasyonu olan sosyal öğrenme kuramı, bu kuramların uygulamaya olan etkisini artırmaya yönelik yapılan çalışmaların bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Sosyal öğrenme kuramı iki bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölüm meslek seçiminin kaynağını, ikinci bölüm ise meslek danışmanlarının meslek seçimi ile ilgili problemler karşısında neler yapabileceklerini açıklamaktadır (Kuzgun,2014).

Aşağıdaki 4 faktöre göre kişilerin mesleklerini seçtikleri ya da değiştirdikleri vurgulanmıştır:

- ✓ Genetik donanım ve özel yetenekler: İnsanlar bazı şeyler öğrenebilme ve bazı beceriler geliştirme gibi doğuştan gelen gizilgüçlere sahiptirler. Bu kalıtsal özelliklerle dünyaya gelen bireylerin bu özellikleri çevre ile etkileşime girerek gelişir. İçinde yaşanan kültür, bireylerin bazı özelliklerini geliştirebilirken bazı özelliklerinin de ön plana çıkmamasına sebep olabilir.
- ✓ Çevre koşulları ve olaylar: Bireyin kontrolü dışında gerçekleşen doğal kaynaklar ve doğal afetler gibi olaylar ile mevcut sosyal ve kültürel politikalar mesleki kararlar üzerlerinde etkili olmaktadır.

✓ Öğrenme yaşantıları: Her bireyin kendine has bir öğrenme yaşantısı vardır. Doyumla sonuçlanan ve diğer insanlar tarafından ödüllendirilen insan davranışları pekişir, aksi durumda söner. Böylece birey kalıtım ve çevre etkileşimiyle kendisine ilişkin bazı genel yargılara varır.

✓ Göreve (yapılacak işe) yaklaşım becerileri: Öğrenme yaşantılarının, genetik özelliklerin, özel yeteneklerin ve çevrenin aralarında olan etkileşim göreve (işe) yaklaşım becerilerini meydana getirir. Bu faktör tiplerinin birbirleriyle etkileşimi sonucu birey birtakım genellemelere vararak bazı inançlar geliştirir (Nelson Jones,1982).

Bandura'nın etkilerinin görüldüğü Krumboltz'un sosyal öğrenme kuramında, bilginin aranmasında ve keşfedilmesinde özellikle pekiştirme ve model olma gibi mesleki karar verme süreçleri üzerinde durulmuştur. Krumboltz ve meslektaşları meslek seçimi süreciyle alakalı birçok çalışma yaparak; bireyin eğitim tercihlerini, kazandığı becerileri, meslek ve kurs seçimlerini sosyal öğrenme kuramına göre açıklamaya çalışmışlardır.

Sonuç olarak; Bireyin çoğu davranışının kendi deneyimlerinden kaynaklanmadığı, çevresindeki diğer insanların eylemlerinden etkilenecek öğrenildiği söylenebilir (Bandura,1996).

2.1.5. Mesleki Benlik Algısı ile İlgili Araştırmalar

Mesleki Benlik Saygısı İle İlgili Yurtiçinde Yapılmış Araştırmalar

Tekirgöl (2011), İstanbul il sınırları içerisinde, farklı sektörlerdeki özel işletmelerde çalışan kişilerin, bazı değişkenlere göre mesleki benlik saygıları ile iş doyumunu ve yaşam mutluluğu düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler olup olmadığını araştırmıştır. Araştırmanın örneklemini, üniversite mezunu olan 268 çalışandır. Araştırma sonucunda mesleki benlik saygısının iş doyumunu ve yaşam mutluluğu arasındaki ilişki de pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Çalışanların mesleki benlik saygısı; mesleği seçme biçimi, çalışma şartları, mesleki deneyim, gelir yeterliliği düşüncesi ve öğrenim görülen alan/çalışma alanı uyumu değişkenleri ile arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Ancak çalışanların mesleki benlik saygısı; cinsiyet, yaş, kurum kıdemi değişkenleri ile arasındaki ilişki anlamlı bulunmamıştır.

Demir (2011), okul öncesi öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin

mesleki benlik saygısı düzeylerinin belirlenmesi amacıyla araştırma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini, okul öncesi öğretmenliği bölümü, birinci sınıf ve dördüncü sınıfta öğrenimini sürdüren toplam 103 öğrenci oluşturmaktadır. Yapılan araştırmada öğrencilerin mesleki benlik saygılarını ölçmek için, Arıcak (1999) tarafından geliştirilen Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin cinsiyetinin ve öğrenim gördükleri bölümden dolayı pişmanlık yaşama durumlarının mesleki benlik saygıları arasında anlamlı farklılık olduğu (kız öğrencilerin ve bölüm tercihinden dolayı pişmanlık duymayanların lehine) bulunmuştur. Ancak öğrencilerin doğum sırası ve mezun olduğu lise değişkenlerinin mesleki benlik saygıları arasında anlamlı farklılık olmadığı belirtilmiştir.

Efiliti ve Çıkkılı (2017), özel eğitim bölümü öğrencilerinin benlik saygıları ile mesleki benlik saygılarını incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, Selçuk Üniversitesi'nde öğrenim gören 182 özel eğitim bölümü öğrencisinden oluşmaktadır. Yapılan araştırmada öğrencilerin mesleki benlik saygılarını ölçmek için.

Araştırma sonucunda, özel eğitim bölümünde öğrenim gören öğrencilerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ancak yapılan araştırmada, cinsiyet ve yaş değişkenlerinin öğrencilerin mesleki benlik saygıları arasında anlamlı farklılık olmadığı belirtilmiştir.

Çivitçi (2010), psikolojik danışman öğrencilerinin mesleki benlik saygısı ve psikolojik ihtiyaçları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, Denizli Pamukkale Üniversitesi'nde okuyan 281 psikolojik danışman öğrencisinden oluşmaktadır. Yapılan araştırmada öğrencilerin mesleki benlik saygılarını ölçmek için. Araştırma sonucunda, öğrencilerin mesleki benlik saygılarının başarı eğilimleri ihtiyacı ile pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, mesleki benlik saygıları cinsiyete göre incelendiğinde, kız öğrencilerin mesleki benlik saygısının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Yıldırım, Kırmıoğlu ve Temiz (2010), beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı düzeylerinin incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini, Hatay il sınırları içerisinde ilköğretim ve ortaöğretim de çalışan 312 beden eğitimi öğretmeninden oluşmaktadır. Yapılan araştırmada öğretmenlerin mesleki benlik saygılarını ölçmek için. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin mesleki benlik saygılarının cinsiyete göre, erkek beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki benlik

saygıları, kadın beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki benlik saygılarından anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Ancak, yaş ve mesleki kıdem açılarından öğretmenlerin mesleki benlik saygılarında anlamlı bir fark olmadığı belirtilmiştir.

Dilmaç, Çıkılı, Işık ve Sungur (2009), teknik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile mesleki benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini, Selçuk Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Yapılan araştırmada öğrencilerin mesleki benlik saygılarını ölçmek için. Araştırma sonucunda, teknik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile mesleki benlik saygıları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu belirtilmiştir.

Ceylan, Bıçakçı, Gürsoy ve Aral (2009), öğretmenlerin mesleki benlik saygısı ve empati becerileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini, Ankara il merkezinde görev yapan 216 kadın okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Yapılan araştırmada öğretmenlerin mesleki benlik saygılarını ölçmek için. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin mesleki benlik saygısı ile duygudaşlık becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Toprak (2007), ilköğretim okulu yöneticilerinin yaşam değerleri ile mesleki benlik saygıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, İstanbul ili Küçükçekmece, Bakırköy ve Avcılar ilçelerinde görev yapan 90 ilköğretim okulu yöneticisinden oluşmaktadır. Yapılan araştırmada yöneticilerinin mesleki benlik saygılarını ölçmek için. Araştırma sonucunda 44 kişinin mesleki benlik saygılarının düşük, 46 kişinin ise mesleki benlik saygısının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Mesleki Benlik Saygısı İle İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar

Tabassum ve Ali (2012), ortaokul öğretmenlerinin mesleki benlik saygısını incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini, Pakistan'ın Sahiwal bölgesinde görev yapan 203 öğretmenden oluşmaktadır. Yapılan araştırmada öğretmenlerin mesleki benlik saygılarını ölçmek için. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin branşları ile kırsal ve kentsel bölgelerde görev yapmaları değişkenleri yönünden anlamlı fark bulunamamıştır. Ancak cinsiyete göre kadınlar öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre mesleki benlik saygılarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirtilmiştir.

Tinsley ve Hardy (2003), Fakülte Baskısı ve Mesleki Benlik Saygısı adında bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini Teksas'ta görev yapan 239 öğretim

görevlisinden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda öğretmen yetiştiren eğitimcilerinin mesleki benlik saygılarını yüksek ve öğretmen yetiştiren eğitimcilerinin farklı alanlardaki meslektaşlarına göre mesleki benlik saygılarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.

Carmel (1997), doktorlar için mesleki benlik saygısı ölçeği geliştirmek için yaptığı araştırmada mesleki benlik saygısı ölçeğinin teorik temelini psikometrik özellikler ve doktorların refah değeri oluşturmuştur. İsrail'deki hekimlerin iki bağımsız araştırmalarından elde edilen veriler üzerinde yapılan istatistiksel analizlerin sonunda ölçeğin yapı geçerliliği ve iç tutarlılığının olduğu tespit edilmiştir. Mesleki benlik saygısı ölçeğinin çalışanların iş performansını, işle ilgili refah düzeyini ve genel refah düzeyini açıklayan faydalı bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

Yu, Lee ve Lee (2007), yaptıkları araştırmada Amerika Birleşik Devletleri'nde görev yapan 132 profesyonel danışmanın mesleki kimliklerinin (kolektif benlik saygısının) iş tatminsizliği ve müşteri ilişkileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda, kolektif benlik saygısı ile iş tatminsizliği arasında negatif yönde ilişki bulunmuştur. Olumlu kolektif benlik saygısı ile iyi müşteri ilişkileri arasında ise pozitif yönde ilişki bulunmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırmada belirlenen amaçlara ulaşabilmek için nicel araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan, bir konu veya olay ile ilgili olarak katılımcıların görüşlerinin alındığı ve katılımcıların bazı özelliklerinin belirlendiği tarama(survey) modeli kullanılmıştır(Fraenkel ve Wallen, 2006, aktaran Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012).

Bu modelin amacı günümüzde veya geçmişte varlık gösteren bir durumu var olduğu şekli ile betimlemek ve olan bu modelde araştırmaya konu olan kişi, nesne veya olayı kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanabilmekte ve içerisinde bulunduğu durum değiştirilmeden gözlenebilmektedir(Karasar, 2015).

3.2.Araştırma Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılında Ağrı ilinde görev yapan 402 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise Ağrı ilinde görev yapan 94 (%29,5) kadın, 225 (%70,5) erkek olmak üzere toplam 319 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklem grubuna ölçekler 2020 yılının Ekim ayı içerisinde araştırmacı tarafından, araştırmanın amacı ve kapsamı anlatılarak uygulanmıştır.

Çalışmaya başlamadan Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulundan onay alınmıştır. Çalışmada Helsinki Bildirgesi'ne bağlı kalınmış ve katılımdan önce tüm katılımcılardan onay alınmıştır.

3.3.Verileri Toplama Yöntem ve Araçları

Araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin demografik özelliklerini belirlemek amacı ile oluşturulan 'Kişisel Bilgi Formu', benlik saygısı düzeylerini tespit edebilmek için 'Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (Çuhadoğlu, 1986); mesleki benlik saygıları için ise Mesleki Benlik Sayısı Ölçeği (Arıcak, 2001) kullanılmıştır.

Bu araştırmada veri toplama amacıyla da tarama yönteminde sıklıkla kullanılan anket tekniğinden yararlanılmıştır (Nachmias ve Nachmias, 1996).

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı ve uzman görüşü ile düzenlenmiş olan kişisel bilgi formu; cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sayısı, mezun olunan lisans programı, meslekte çalışma yılı, görev yaptığı kademe, statü, yönetsel görevi olup olmaması, beden eğitimi ve spor öğretmenliğini isteyerek seçip seçmemesi, günlük iş yükü, düzenli spor yapıp yapmaması ve gelir düzeyi gibi bağımsız değişkenlerinden oluşan 13 soruyu içermektedir.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)

Bu ölçek Rosenberg (1965) tarafından geliştirilmiş kendini değerlendirme ölçeğidir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılmıştır. Ölçek 63 maddeden ve 12 alt boyuttan oluşmaktadır. Rosenberg Ölçeği çoktan seçmeli sorulardan yapılmış olup öz değer duygusu, kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikosomatik belirtiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme, tartışmalara katılabilme derecesi, ana-baba ilgisi, babayla ilişki ve psikik izolasyon alt kategorilerinden oluşmaktadır (Çuhadaroğlu, 1990).

Rosenberg Self-Esteem Scale (Benlik Saygısı Ölçeği) 1965 yılında Morris Rosenberg tarafından ergenlere yönelik benlik saygısı ölçüm aracı olarak geliştirilmiştir. Dr. Füsün Çetin Çuhadaroğlu 1985 yılında ölçeği Türkçeye çevirmiş, geri çevirisi ve lise öğrencilerinde geçerlik güvenirlik çalışmalarını yaparak Türkiye'deki ergenlerde de kullanılabilecek hale getirmiştir. Rosenberg A.B.D.'deki ergenlerde yaptığı çalışmada benlik saygısını çeşitli başka özelliklerle birlikte değerlendirmek amacıyla başka küçük alt ölçeklerden de yararlanmıştır. Geçerlik ve güvenirlik çalışmasına bunlar da alınmıştır. Ama her bir alt ölçeğin ölçtüğü özellikler ve değerlendirmeleri farklıdır.

Benlik saygısı ölçeği ekte sunulan 10 sorudan oluşmaktadır. Sorular Guttman değerlendirme yöntemiyle puanlanmaktadır. Buna göre her sorunun puan alacak yanıtları ölçek üzerinde “*” işareti ile gösterilmiştir.

Puanlama şu şekilde yapılmaktadır: 1, 2 ve 3. Sorular; 4 ve 5. Sorular; 9 ve 10. sorular birlikte değerlendirilmektedir. İlk üç sorudan herhangi ikisinden puan alıyorsa (2/3) bu kümeden bir puan almış olur. 4. ve 5. sorudan herhangi birinden puan alan şıklardan birini işaretlemişse yine bu kümeden de bir puan alır. 9 ve 10. sorular da 4

ve 5. gibi değerlendirilir. 6, 7 ve 8. soruların herbiri kendi başlarına puan alır. Böylece testi dolduran kişi tüm sorulardan puan aldığı zaman maksimum puanı 6 olmaktadır. 0-1 puan yüksek, 2-4 puan orta ve 5-6 puan düşük benlik saygısı düzeyi olarak saptanmıştır. Grup uygulamalarında, her bir deneğin toplam puanı bu şekilde hesaplanarak puan ortalamasıyla grubun benlik saygısı düzeyi belirlenebilir(Çuhadaroğlu, 1986).

Arıcak Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği (MBSÖ)

Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği bir mesleği tercih etmiş, bir alanda mesleki eğitim gören ya da bir mesleği icra eden 17 yaş ve üstü bireylerin ilgili mesleğe olan saygı tutumlarını ölçmek amacıyla uygulanabilir. Arıcak Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği 30 maddeden oluşmaktadır.

Bu 30 maddenin 14'ü olumlu, 16'sı ise olumsuz ifadeleri içermektedir. Olumlu maddeler: 2, 5, 7, 9, 11, 13, 14, 16, 18, 20, 24, 26, 28 ve 30; olumsuz maddeler ise: 1, 3, 4, 6, 8, 10, 12, 15, 17, 19, 21, 22, 23, 25, 27 ve 29. maddelerdir. Olumlu maddelerde “Tamamen Katılıyorum” 5, “Katılıyorum” 4, “Kararsızım” 3, “Katılmıyorum” 2, “Kesinlikle Katılmıyorum” 1 puan alırken; olumsuz maddelerde “Tamamen Katılıyorum” 1, “Katılıyorum” 2, “Kararsızım” 3, “Katılmıyorum” 4, “Kesinlikle Katılmıyorum” 5 puan almaktadır. Her maddeye verilen puan toplanır ve toplam puan elde edilir. Ölçek puanları 30 ile 150 arasında bir değer vermektedir (Arıcak, 2001).

3.4. Verilerin Analizi

SPSS paket programıyla elde edilen verilerin analizleri yapılmıştır. Verilerin dağılımı Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Test sonucunda veri seti normal dağılım göstermediği saptanmış olup parametrik olmayan testler ile verilerin analizi yapılmıştır. Analizlerde tanımlayıcı istatistikler, Mann Whitney U-Testi, Kruskal-Wallis Testi ve Spearman korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyleri $p < 0.05$ göre değerlendirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Çalışmadan elde edilen sonuçlar ve bu sonuçların istatistiksel analizleri aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	f	%
Cinsiyet		
Kadın	94	29.5
Erkek	225	70.5
Yaş		
20-25	67	21.0
26-30	99	31.0
31-35	56	17.6
36 ve üzeri	97	30.4
Medeni Durum		
Bekâr	168	52.7
Evli	151	47.3
Çocuk Sayısı		
Yok	238	74.6
1	48	15.0
2	27	8.5
4 ve üzeri	6	1.9
Mezuniyet Durumu		
Lisans	294	92.2
Lisansüstü	25	7.8
Meslekte Çalışma Yılı		
>1	92	28.8
1-4	79	24.8
5-8	58	18.2
9-12	30	9.4
≥13	60	18.8
Görev Yapılan Kademe		

Ortaokul	177	55.5
Lise	142	44.5
Statü		
Kısmi Kadrolu	57	17.9
Daimi Kadrolu	166	52.0
Diğer	96	30.1
Yönetsel Görev		
Evet	68	21.3
Hayır	251	78.7
Mesleği İsteyerek Gerçekleştirme		
Evet	304	95.3
Hayır	15	4.7
Günlük İş Yüğü		
Az	11	3.4
Normal	238	74.6
Fazla	51	16.0
Çok Fazla	19	6.0
Düzenli Spor Yapma Durumu		
Evet	155	48.6
Hayır	164	51.4
Gelir Düzeyi		
Yeterli	58	18.2
Kısmen Yeterli	152	47.6
Yeterli Değil	109	34.2

Katılımcıların tanımlayıcı bazı özellikleri Tablo 1’de görülmektedir. Çalışmaya katılan bireylerin %29.5’i kadın, %70.5’i erkek, %31’i 26-30 yaş grubunda, %51.1’i bekâr, %74.6’sı çocuk sahibi olmayıp %92.2’si lisans mezunudur. Ayrıca bireylerin %28.8’inin meslekte çalışma süresi bir yıldan az, %55.5’inin ortaokulda görev yaptığı, %52’sinin daimi kadroya sahip olduğu, %78.7’sinin yönetsel görev yapmadığı, % 95.3’ünün mesleklerini isteyerek gerçekleştirdiği, %74.6’sının günlük iş yükünün normal olduğu, %51.4’ünün düzenli egzersiz alışkanlıklarına sahip olmadığı ve %47.6’sının kısmen yeterli bir gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Mann-Whitney U Testi Sonucu

Ölçekler	Değişkenler	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
RBSÖ	Kadın	94	170.27	16005.50	9609.500	.197
	Erkek	225	155.71	35034.50		
MBSÖ	Kadın	94	165.18	15526.50	10088.500	.517
	Erkek	225	157.84	35513.50		

RBSÖ: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, MBSÖ: Arıcak Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği.

Katılımcıların cinsiyetleri ile rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında yapılan Mann-Whitney U Testi analiz sonrasında $p < .05$ düzeyinde, anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Anlamlı farklılık olmamasına rağmen kadın katılımcıların rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı düzeylerinin erkek katılımcılardan düşük oranda yüksek olduğu da çıkan sonuç olarak gözlenmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Kruskal-Wallis Testi Sonucu

Ölçekler	Değişkenler	n	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Post-hoc
RBSÖ	20-25 (1)	67	147.71	3	1.835	.607	
	26-30 (2)	99	165.89				
	31-35 (3)	56	165.79				
	36 ve üzeri (4)	97	159.13				
MBSÖ	20-25 (1)	67	123.05	3	17.100	.001	1<2
	26-30 (2)	99	179.23				1<3
	31-35 (3)	56	176.84				1<4
	36 ve üzeri (4)	97	156.18				

Katılımcıların yaş düzeyleri ile rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında yapılan Kruskal-Wallis Testi analiz sonrasında $p < .05$ düzeyinde, mesleki benlik saygısında anlamlı farklılık olduğu, rosenborg benlik saygısında ise anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, mesleki benlik saygısı düzeyine en yüksek 26-30 yaş aralığındakilerin sahip olduğu, bunu 31-35 yaş, 36 yaş ve üzeri, 20-25 yaş aralıklarının izlediği görülmüştür.

Tablo 4. Katılımcıların Medeni Duruma Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Mann-Whitney U Testi Sonucu

Ölçekler	Değişkenler	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
RBSÖ	Bekar	168	154.85	26015.50	11819.500	.292
	Evli	151	165.73	25024.50		
MBSÖ	Bekar	168	152.18	25566.50	11370.500	.110
	Evli	151	168.70	25473.50		

Katılımcıların medeni durumları ile rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında yapılan Mann-Whitney U Testi analiz sonrasında $p < .05$ düzeyinde, anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Anlamlı farklılık olmamasına rağmen medeni durumu evli olan katılımcıların rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı düzeylerinin medeni durumu bekâr olan katılımcılardan düşük oranda yüksek olduğu da çıkan sonuç olarak gözlenmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Çocuk Sayısına Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Kruskal-Wallis Testi Sonucu

Ölçekler	Değişkenler	n	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
RBSÖ	Yok	238	156.45	2	1.880	.391
	1 Çocuk	48	169.35			
	2 Çocuk	27	139.89			
MBSÖ	Yok	238	157.63	2	.627	.731
	1 Çocuk	48	160.98			
	2 Çocuk	27	144.41			

Katılımcıların çocuk sayısı durumları ile rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında yapılan Kruskal-Wallis Testi analiz sonrasında $p<,05$ düzeyinde, anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Anlamlı farklılık olmamasına bir çocuk sahibi olan katılımcıların rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı düzeylerinin düşük oranda yüksek olduğu da çıkan sonuç olarak gözlenmektedir.

Tablo 6.Katılımcıların Mezuniyet Durumuna Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Mann-Whitney U Testi Sonucu

Ölçekler	Değişkenler	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
RBSÖ	Lisans	294	161.68	47532.50	3182.500	.265
	Lisansüstü	25	140.30	3507.50		
MBSÖ	Lisans	294	162.14	47669.00	3046.000	.155
	Lisansüstü	25	134.84	3371.00		

Katılımcıların mezuniyet durumları ile rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında yapılan Mann-Whitney U Testi analiz sonrasında $p<,05$ düzeyinde, anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Anlamlı farklılık olmamasına rağmen lisans mezunu olan katılımcıların rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı düzeylerinin lisansüstü mezun olan katılımcılardan düşük oranda yüksek olduğu da çıkan sonuç olarak gözlenmektedir.

Tablo 7.Katılımcıların Meslekte Çalışma Süresine Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Kruskal-Wallis Testi Sonucu

Ölçekler	Değişkenler	n	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Post-hoc
RBSÖ	>1 (1)	92	151.57	4	3.481	.481	
	1-4 (2)	79	174.18				
	5-8 (3)	58	152.96				
	9-12 (4)	30	170.25				
	≥13 (5)	60	155.94				
MBSÖ	>1 (1)	92	138.58	4	17.824	.001	1>2 2>5
	1-4 (2)	79	194.32				
	5-8 (3)	58	159.62				
	9-12 (4)	30	167.32				
	≥13 (5)	60	144.38				

Katılımcıların meslekte çalışma süresi ile rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında yapılan Kruskal-Wallis Testi analiz sonrasında $p<.05$ düzeyinde, mesleki benlik saygısında anlamlı farklılık olduğu, rosenborg benlik saygısında ise anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, mesleki benlik saygısı düzeyine en yüksek 1-4 yıl aralığındakilerin sahip olduğu, bunu 5-8 yıl, 9-12 yıl, 13 yıl ve üzerinde, 1 yıldan az aralıklarının izlediği görülmüştür.

Tablo 8. Katılımcıların Görev Yapılan Kademeye Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Mann-Whitney U Testi Sonucu

Ölçekler	Değişkenler	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
RBSÖ	Ortaokul	177	159.93	28307.00	12554.000	.987
	Lise	142	160.09	22733.00		
MBSÖ	Ortaokul	177	148.95	26365.00	10612.000	.017
	Lise	142	173.77	24675.00		

Katılımcıların görev yapılan kademe düzeyleri ile rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında yapılan Mann-Whitney U Testi analiz sonrasında $p<,05$ düzeyinde, mesleki benlik saygısında anlamlı farklılık olduğu, rosenborg benlik saygısında ise anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Lise kademesinde görev yapan katılımcıların rosenborg benlik saygı düzeylerinin ortaokul kademesinde görev yapan katılımcılardan yüksek olduğu gözlenmektedir.

Tablo 9.Katılımcıların Statü Durumuna Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Kruskal-Wallis Testi Sonucu

Ölçekler	Değişkenler	n	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Post-hoc
RBSÖ	Kısmi Kadrolu	57	183.84	2	7.545	.023	1-3 2-3
	Daimi Kadrolu	166	162.14				
	Diğer	96	142.14				
MBSÖ	Kısmi Kadrolu	57	189.89	2	12.276	.002	1-3 2-3
	Daimi Kadrolu	166	163.16				
	Diğer	96	136.78				

Katılımcıların statü durumları ile rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında yapılan Kruskal-Wallis Testi analiz sonrasında $p<,05$ düzeyinde, rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygısında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyine en yüksek kısmi kadroluların sahip olduğu, bunu daimi kadro ve diğerlerinin izlediği görülmüştür.

Tablo 10. Katılımcıların Yönetmel Görev, Mesleği İsteyerek Gerçekleştirme ve Düzenli Spor Yapma Durumuna Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Mann-Whitney U Testi Sonucu

Ölçekler	Değişkenler		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
RBSÖ	Yönetmel Görev	Evet	68	159.01	10812.50	8466.500	.920
		Hayır	251	160.27	40227.50		
MBSÖ		Evet	68	151.34	10291.00	7945.000	.382
		Hayır	251	162.35	40749.00		
RBSÖ	Mesleği İsteyerek Gerçekleştirme	Evet	304	161.09	48970.000	1950.000	.343
		Hayır	15	138.00	2070.00		
MBSÖ		Evet	304	165.52	50319.50	600.500	.000
		Hayır	15	48.03	720.50		
RBSÖ	Düzenli Spor Yapma	Evet	155	166.63	25827.50	11682.500	.211
		Hayır	164	153.73	25212.50		
MBSÖ		Evet	155	170.99	26503.00	11007.000	.039
		Hayır	164	149.62	24537.00		

Katılımcıların yönetmel görev yapma durumu ile rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında yapılan Mann-Whitney U Testi analiz sonrasında $p < ,05$ düzeyinde, mesleki benlik saygısı ve rosenborg benlik saygında ise anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların mesleği isteyerek gerçekleştirme durumları ile rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında yapılan Mann-Whitney U Testi analiz sonrasında $p < ,05$ düzeyinde, mesleki benlik saygısında anlamlı farklılık olduğu, rosenborg benlik saygında ise anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Mesleği isteyerek yapan katılımcıların mesleki benlik saygı düzeylerinin mesleği istemeyerek görev yapan katılımcılardan yüksek olduğu gözlenmektedir.

Katılımcıların düzenli spor yapma durumları ile rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında yapılan Mann-Whitney U Testi analiz sonrasında $p < ,05$ düzeyinde, mesleki benlik saygısında anlamlı farklılık olduğu, rosenborg benlik saygında

ise anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Düzenli spor yapan katılımcıların mesleki benlik saygı düzeylerinin düzenli spor yapmayan katılımcılardan yüksek olduğu gözlenmektedir.

Tablo 11.Katılımcıların Günlük İş Yükü ve Gelir Durumuna Göre Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Kruskal-Wallis Testi Sonucu

Ölçekler	Değişkenler	n	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
RBSÖ	Günlük İş Yükü	Az	11	144.64	3	5.884
		Normal	238	166.53		
		Fazla	51	133.06		
		Çok Fazla	19	159.47		
MBSÖ	Günlük İş Yükü	Az	11	133.64	3	5.050
		Normal	238	166.67		
		Fazla	51	143.31		
		Çok Fazla	19	136.50		
RBSÖ	Gelir Durumu	Yeterli	58	164.15	2	1.849
		Kısmen Yeterli	152	165.37		
		Yeterli Değil	109	150.30		
		Yeterli	58	158.51		
MBSÖ	Gelir Durumu	Kısmen Yeterli	152	165.06	2	.974
		Yeterli	109	153.74		
		Yeterli Değil	109	153.74		

Katılımcıların günlük iş yükü durumları ile rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında yapılan Kruskal-Wallis Testi analiz sonrasında $p<,05$ düzeyinde, anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların gelir durumları ile rosenborg benlik saygı ve mesleki benlik saygı ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında yapılan Kruskal-Wallis Testi analiz sonrasında $p<,05$ düzeyinde, anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 12.Katılımcıların Benlik Saygısı ile Mesleki Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Değişkenler	n	Mesleki Benlik Saygısı	
Benlik Saygısı	319	r	.469**
		P	.000

**p<0.05 , *p<0.01

Tablo 12’de benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı arasındaki ilişki incelendiğinde benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı arasındaki korelasyon katsayısının.469 olduğu, bunun da $p<0.01$ düzeyinde pozitif yönlü anlamlılık gösterdiği belirlenmiştir. Yani benlik saygısı arttıkça mesleki benlik saygısının azaldığı görülmektedir.

Tablo 13.Katılımcıların Benlik Saygısı ile Mesleki Benlik Saygısı Ortalama Değerleri

Değişkenler	n	Min	Max	$\bar{x} \pm SS$
RBSÖ	319	1.80	4.00	3.25 $\pm$.45
MBSÖ	319	46.00	150.00	124.52 $\pm$ 17.90

Tablo 13’de araştırma grubunu oluşturan beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı puan ortalamalarının 3.25 $\pm$.45, mesleki benlik saygısı puan ortalamalarının 124.52 $\pm$ 17.90 olduğu görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5. 1. Tartışma

Beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı puanlarının çeşitli değişkenler açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ve beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı puanları ile mesleki benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan çalışmanın tartışması tablo sırasına göre aşağıda verilmiştir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetleri ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Cinsiyet değişkenine bağlı olarak elde edilen verilere göre beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında farklılık yoktur. Litaretür incelendiğinde bu çalışmayı destekler nitelikte birkaç araştırma olduğu görülmektedir. Özşaker, Canpolat ve Yıldız (2011), beden eğitimi öğretmeni adayları üzerinde yaptıkları çalışmada benlik saygısı düzeyinin cinsiyet açısından istatistiksel olarak farklılaşmanın olmadığı belirlenmiştir. Efilti ve Çıkılı (2011), özel eğitim bölümü öğrencilerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısının inceledikleri çalışmada, özel eğitim bölümü öğrencilerinin mesleki benlik saygısı puanlarının cinsiyete göre değişiklik göstermediği sonucu bulunmuştur. Maşrabacı (1994), Baybek ve Yavuz (2005), Eşer (2005), Yerebakan (2007), Sönmez (2013), cinsiyete göre mesleki benlik saygısı durumlarında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varmışlardır. Bu bulgular araştırma sonucunu desteklemektedir. Konu ile ilgili araştırmalar incelendiğinde cinsiyete göre mesleki benlik saygısı durumlarında anlamlı farklılıkların olduğu araştırmalara rastlanmıştır. Tabassum ve Ali (2012), ortaokul öğretmenlerinin mesleki benlik saygısını incelemek amacıyla yapmış oldukları çalışma sonucunda kadın öğretmenlerin mesleki benlik saygısının erkek öğretmenlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu bulunmuşlardır. Yıldırım, Kırımoğlu ve Temiz (2010), beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı düzeylerinin inceledikleri araştırma sonucunda erkek öğretmenlerin mesleki benlik saygısı puanlarının, kadın öğretmenlerin mesleki benlik puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur.

Beden eğitimi öğretmenliği mesleği ister kadın beden eğitimi öğretmenleri ister erkek beden eğitimi öğretmenleri tarafından icra edilsin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı yüksek kişilerce yürütülmelidir. Araştırmada elde edilen sonuçlar cinsiyetin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı açısından önemli bir ayırt edici unsur olmadığını göstermektedir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin yaşları ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Yaş değişkenine bağlı olarak elde edilen verilere göre beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygı düzeyleri arasında farklılık yokken, mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanılmıştır. Litaretür incelendiğinde bu çalışmayı destekler nitelikte birkaç araştırma olduğu görülmektedir. Sönmez (2013) ilkokul ve ortaokul öğretmenleriyle yaptığı çalışma sonucunda yaş değişkenine göre anlamlı farklılık tespit etmiştir. Ayrıca Kadioğlu (2014)'da öğretmenlerle yaptığı çalışma sonucunda yaş değişkenine göre anlamlı farklılık tespit etmiştir. Başçiftçi, Özen ve Doyduk (2010)'un yaptıkları çalışmada elde ettikleri bulgulara göre mesleki benlik saygısı yaş değişkeni arasında fark bulunmuştur. Bu bulgular araştırma sonucunu desteklemektedir.

Konu ile ilgili araştırmalar incelendiğinde yaşa göre mesleki benlik saygısı ve mesleki benlik durumlarında farklılığın olmadığı araştırmalara rastlanmıştır. Yerebakan (2007), yaptığı çalışmada beden eğitimi öğretmenlerin mesleki benlik saygı ölçeğinden almış olduğu puanlar, yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Gündem (2009), ilköğretim öğretmenleri üzerinde yaptığı çalışmada yaş ile mesleki benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yıldırım, Kırımoğlu ve Temiz (2010)'in yaptıkları araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş gruplarına göre mesleki benlik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Zoroğlu (2014), yaptığı araştırma sonucunda anasınıfı öğretmenlerinin mesleki benlik saygılarının yaş değişkenine göre farklılaşma bulunmamıştır. Irmak(2015), yaptığı çalışmada ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin mesleki benlik saygılarının yaş değişkenine göre anlamlı fark bulunmamıştır. Tekirgöl(2011), yaptığı çalışmada mesleki benlik saygısı yaş değişkeni açısından anlamlı farklılıklar ortaya koymamıştır. Yaşın artışı ile birlikte mesleki benlik saygısında da artış olmaktadır.

Bu durumun sebebi olarak yaş grubu küçük olanların mesleğe yeni başlamaları, benlik ve kişilik gelişimlerinin tam olarak tamamlanmamış olmalarının mesleki benlik saygısına etki etmesi sonucunda ortaya çıktığı varsayılabilir. Ayrıca benlik saygısının bir uzantısı olan mesleki benlik saygısının yaşantı ve mesleki tecrübeye bağlı olarak geliştiği göz önüne alındığında mesleki benlik saygısında farklılığa neden olduğu varsayılabilir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumları ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Medeni durum değişkenine bağlı olarak elde edilen verilere göre beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında farklılık yoktur. Litaretür incelendiğinde bu çalışmayı destekler nitelikte birkaç araştırma olduğu görülmektedir. Yıldırım, Kırimoğlu ve Temiz (2010)'ın yaptıkları çalışmada araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına göre mesleki benlik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Beden eğitimi alanında çalışan öğretmenlerin mesleki benlik saygılarının belirlenmesinde medeni durum açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yapılan diğer araştırmalara bakıldığında benzer sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Bu durumun sebebi ise medeni durumu ne olursa olsun bütün öğretmenlerin çalışma şartlarının aynı olduğu ve kendilerini evli veya bekâr olma durumuna göre değil de çalışma şartlarına göre değerlendirmeye aldıkları yorumlanabilir. Evli veya bekâr öğretmenler, içinde bulundukları mesleki şartlardan eşit düzeyde etkilenmektedir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin mezuniyet durumları ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Mezuniyet durumu değişkenine bağlı olarak elde edilen verilere göre beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında farklılık yoktur. Litaretür incelendiğinde bu çalışmayı destekler nitelikte birkaç araştırma olduğu görülmektedir. Arıca ve Dilmaç (2003), psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin bir takım değişkenler açısından benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeylerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda yüksek lisans mezunu ile lisans mezunları arasında benlik saygısı puanlarının anlamlı farklılık göstermediği, yüksek lisans öğrencilerinin mesleki benlik saygısı düzeylerinin lisans öğrencilerinin mesleki benlik saygısı düzeyinden anlamlı derecede yüksek olduğu sonucunu

bulmuşlardır. Bu çalışma sonucu ile araştırmada elde edilen sonuçlar farklılık göstermektedir. Araştırmaya katılan beden eğitimcilerin eğitim durumlarına göre benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı puanlarında anlamlı fark bulunamamıştır. Bu bulgulara göre lisans ya da lisansüstü eğitim alanlar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Konu ile ilgili araştırmalar incelendiğinde, beden eğitimcilerin eğitim düzeylerine göre mesleki benlik saygısını inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Beden eğitimi alan bilgisi gerektiren ve sağlıklı bir kişilik yapısı gerektiren bir meslek grubudur. Bireylerin kişilik yapılarının farklı olması, alanında tecrübe kazanmış ve spora ilgisi olan eğitim düzeyi düşük bireylerin olmasından kaynaklanabilir varsayılabılır. Örneğin lisans mezunu ya da lisansüstü mezunu bir bireyin mesleğinde üretken ve verimli olma isteği bireyin eğitim düzeyi ile ilgili değil kişilik yapısıyla ilişkili olduğu varsayılabılır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin meslekte çalışma yılı ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Hizmet yılı değişkenine bağlı olarak elde edilen verilere göre beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygı düzeyleri arasında farklılık yokken, mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanılmıştır. Literatür incelendiğinde bu çalışmayı destekler nitelikte birkaç araştırma olduğu görülmektedir. Yerebakan (2007), resmi ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin benlik saygısı puanlarının eğitim yöneticisi olarak hizmet yılı gruplarına göre anlamlı fark olmadığı sonucunu bulmuştur. Foster (2010), okul psikolojik danışmanlarının meslekteki çalışma yıllarına göre kolektif benlik saygısı düzeylerinin değişmediği sonucunu bulmuştur. Bu çalışmaların sonuçları ile araştırmada elde edilen sonuçlar farklılık göstermektedir. Çalışmada elde edilen farklılığın sebebi; benlik saygısının bir uzantısı olan mesleki benlik saygısının yaşantı ve mesleki tecrübeye bağlı olarak geliştiği göz önüne alındığında mesleki benlik saygısında farklılığa neden olduğu varsayılabılır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin statüleri ve görev yaptıkları kademe ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

mıdır?

Statü ve görev yapılan kademe değişkenine bağlı olarak elde edilen verilere göre beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanılmıştır. Litaretür incelendiğinde bu çalışmayı destekler nitelikte birkaç araştırma olduğu görülmektedir. Tekirgöl (2011), araştırmasında mesleki benlik saygısı ile mesleki kıdem arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Gündem (2009), ilköğretim öğretmenleri üzerinde yaptığı çalışmada kıdem yılı ile mesleki benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır. Yıldırım, Kırımoğlu ve Temiz (2010)'in yaptıkları çalışmada ise araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki hizmet yıllarına, mesleki benlik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Sönmez (2013) yaptığı çalışmada ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin benlik saygısının kıdem değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Deniz (2015), Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre mesleki benlik saygılarında ise değişme olmamıştır.” demiştir. Irmak(2015), yaptığı çalışmada ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin mesleki benlik saygılarının kıdem yılına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalara bakıldığında zaman bazı çalışmalar araştırma bulgusunu desteklerken bazı çalışmalar kıdem değişkenine göre anlamlı fark bulamamıştır. Meslekte çalışma yılı ve kıdem arttıkça öğretmenin mesleki benlik saygısının da artması beklenir. Çünkü öğretmenin çalıştığı her yıl değişip gelişmesi ve mesleğinde olgunlaşması beklenir. Mesleki kıdem değişkeni açısından mesleki benlik saygısında farklılaşma olmaması öğretmenlerin benlik yapılarına uygun mesleği tercih etmediklerini düşündürülebilir. Toplumda kabul gören bir meslek olan öğretmenlik bireyin beklentisini karşılamadığı zaman kişiyi mesleğinden uzaklaştırabilir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleğe yönelik tutumuna göre benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında bir farklılık var mıdır?

Mesleğe yönelik tutum değişkenine bağlı olarak elde edilen verilere göre beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı düzeyleri arasında farklılık yokken, mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanılmıştır. Litaretür incelendiğinde bu çalışmayı destekler nitelikte birkaç araştırma olduğu görülmektedir. Öğretmenlik mesleğine ile ilgili yapılmış bazı araştırmalarda da, öğretmenlerin bu mesleği tercih etme nedenlerinin mesleklerine yönelik tutumlarını etkilediği ve mesleklerini isteyerek seçen öğretmenlerin mesleklerine bakış açılarının daha olumlu olduğu bulunmuştur (Zembat ve Bilgin, 1996; Üstün, Erkan, Akman, 2004; Üstün, 2005). Öğretmenlik mesleğini istemeden seçme, aile isteği ile seçme ya da iş garantisi gibi nedenler sebebi ile seçme bireylerin mesleklerini algılamaları üzerinde etkili olabilmektedir. Mesleği kendi isteği dışında başka nedenlerden dolayı tercih edenlerin mesleğe yönelik tutumlarının ve mesleki benlik algılarının daha düşük olmasının olağan bir durum olduğu söylenebilir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin spor yapma durumuna göre benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Düzenli spor yapma değişkenine bağlı olarak elde edilen verilere göre beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygı düzeyleri arasında farklılık yokken, mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanılmıştır. Litaretür incelendiğinde bu çalışmayı destekler nitelikte birkaç araştırma olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin düzenli spor yapma değişkeni açısından benlik saygısı ölçeğinden elde ettikleri ortalamalar açısından anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Buna göre; sporla ilgilenen öğretmen adaylarının benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Benzer bir araştırmada Pehlivan (2010), öğretmen adayları üzerinde yaptığı araştırmada spora aktif katılan öğretmen adaylarının, katılmayanlara oranla benlik algılarının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Bunun yanında Kamal, Blais, Kelly, Exrantnt (1995), spor ile uğraşanların benlik saygısı düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Bu sonuçlar araştırma ile paralellik gösterdiği görülmüştür. Bu konuda yapılan birçok araştırmada aynı sonucu destekler nitelikte olduğu görülmüştür (Pehlivan, 2010; Korkmaz, 2007; Kamal, Blais, Kelly, Exratnt, 1995; Aşçı, 1993). Bunun yanında farklı bir araştırma da (Eraslan vd., 2015) ise aktif spor yapan ve yapmayan öğretmen adayları ile yapılan çalışmada benlik

saygıları açısından anlamlı farklılığa rastlanmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç araştırma ile farklılık göstermiştir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin çocuk sayıları ile benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Çocuk sayısı, günlük iş yükü ve gelir düzeyi değişkenine bağlı olarak elde edilen verilere göre beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında farklılığa rastlanılmamıştır. Literatür incelendiğinde bu çalışmayı destekler nitelikte birkaç araştırma olduğu görülmektedir. Uslu (2013), tarafından yapılan çalışmadan elde edilen bulgulara göre mesleki benlik saygısı gelir düzeyi değişkeni bağlamında fark göstermemiştir. Araştırmaya katılan katılımcıların gelir gruplarına göre mesleki benlik saygısı durumlarında anlamlı fark bulunamamıştır. Uyanık, Balat ve Akman (2004), Altunbaş (2006) ve Karademir, Döşyılmaz, Çoban, Kafkas, (2010), ekonomik düzeye göre bireylerin benlik saygısı puanları arasındaki farklılığı önemsiz bulmuşlardır. Hasılat durumunun benlik saygısı gelişimi üzerindeki etkisi, bireyin sahip olduğu imkân ve olanakların, yeterliklerinin farkındalığı açısından kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olmuş olabileceği şeklinde değerlendirilirken diğer taraftan örneklem grubu ve içinde bulunulan sosyal çevrenin yapısına bağlı olarak farklı sonuçlara da ulaşılabilmiş olunabileceği söylenebilir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı arasındaki korelasyon sonucuna göre beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı puanları ile mesleki benlik saygısı puanları arasında orta düzeyde ($r = .469$) pozitif yönlü anlamlı birlişkinin olduğu tespit edilmiştir. Literatürde benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen pek çok araştırmaya rastlanmıştır. Efilti ve Çıkılı (2011), özel eğitimcilerin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısının incelenmesi konulu araştırmalarında, özel eğitimcilerin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Arıçak ve Dilmaç (2003), psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin bir takım değişkenler açısından benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeylerini inceledikleri araştırmada benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeyleri

arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki tespit etmişlerdir. Bu bulgular, araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

5. 2. Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, araştırma grubunu oluşturan beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygıları ile mesleki benlik saygıları puanlarının; cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sayısı, mezuniyet durumu, yönetsel görev, günlük iş yükü, gelir düzeyi, meslekte çalışma süresi, görev yapılan kademe, statü, mesleği isteyerek yapma, düzenli spor yapma değişkenlerine göre incelenmiştir. Öğretmenlerin benlik saygıları ve mesleki benlik saygılarının yüksek düzeyde olduğu, benlik saygısı arttıkça mesleki benlik saygısının da arttığı tespit edilmiştir.

Bu araştırma da elde edilen sonuçlara göre aşağıda belirtilen önerilere yer verilebilir:

1. Araştırmanın çalışma grubu Ağrı il Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı RAM, ilkokul, ortaokul ve liselerde çalışan beden eğitimi öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırma, farklı kurumlarda ve farklı illerde aynı veya farklı değişkenlerle daha büyük örneklem gruplarıyla çalışılarak söz konusu çalışma geliştirilebilir.
2. Beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısını arttırmak için görev yaptıkları okullarda fiziki şartlar iyileştirilebilir.
3. Beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısını ve mesleki benlik saygısını arttırmak için nitel ve deneysel araştırmalarda yapılmalıdır.
4. Beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısının gelişmesi için lisans eğitiminden itibaren öğretmen adaylarının ne ile karşılaşacakları ve nasıl başa çıkacaklarına yönelik planlı programlar uygulanabilir.
5. Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleklerine karşı daha pozitif bir tutum sergileyip daha olumlu mesleki benlik saygısı geliştirmeleri için illerde ve ilçelerde çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin koşullarının, beldelerde çalışan beden eğitimi öğretmenleri için de sağlanabilir.
6. Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı ve benlik saygısı arasında pozitif bir ilişki olduğuna göre benlik saygısı artırıcı çalışmalar yapılabilir.

Hizmet içi eğitimler düzenlenebilir, seminer, konferans ve çalıştaylara katılımları sağlanabilir.

7. Beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısını arttırmak için beden eğitimi ve spor öğretmenlerine görev tanımları dışında işler verilmemelidir.
8. Beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısını arttırmak için beden eğitimi derslerine ve beden eğitimi öğretmenine değer vererek beden eğitimi derslerinin de en az öteki dersler kadar önemli olduğunu belirterek beden eğitimi öğretmenin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısında artış sağlanabilir.

KAYNAKÇA

Akyüz, Y. (1982). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Alkan, C. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aracı, H. (2006). *Öğretmenler ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi* (5. Baskı). Ankara: Nobel BasımEvi.
- Aral, N., Gürsoy, F., Ceylan, R., Biçakçı, M. Y., (2009). Examination of the Professional Self-Esteem of TeacherCandidatesStudying at a Faculty of Education. *PolicyFutures in Education*, 7(4), ss.423-429. doi:10,2304/pfie.2009.7.4.423
- Arıcak, T. (2001). *Mesleki Benlik Saygısı Ölçeğinin Geliştirilmesi, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmaları*. 6. Ulusal Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Kongresi, Ankara.
- Arıcak, T., Dilmaç, B. (2003). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Öğrencilerinin Birtakım Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ile Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3(1), 1-8.
- Arıcak, O. T. (2007). TheInvestigation of TurkishUniversityStudents' Vocational Self-EsteemLevelswithinDifferentAcademicDepartments. *California AssociationForCounselingand Development Journal*, ss.22, 21-233.
- Arıcak, T. (1999). *Grupla Psikolojik Danışma Yoluyla Benlik Saygısının Geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arsıanoğlu, İ. (1997). *Türk Eğitim Sistemi ve Kültürü Üzerine Düşünceler*. Ankara: Gazi Kitap Evi.
- Aşçı, H., Gökmen, H., Öner, G. T. U. (1993). Liseli Erkek Sporcuların ve Sporcu Olmayanların Benlik Kavramları. *Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), ss. 34-43.
- Albayrak, K.(2019). *Dijital Ortamda Benlik Sunumları Üzerinde Niteliksel Bir Araştırma* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul
- Altunbaş, Ç. (2006). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeyleri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Aydoğan, S. (2010). *İlköğretim 2.Kademe Öğrencilerinin Umut ve Benlik Saygısı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi,

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

- Bacanlı, F. (2003). Mesleki Grup Rehberliğinin Benlik ve Meslek Kavramlarının Bağdaşımına Etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 35(35), ss. 336-359.
- Bal, Ü. (2003). *Hastanede Çalışan Hemşire ve Diğer Bayan Sağlık Personelinin Benlik Saygıları ve Atılganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, G. V., Pastorelli, C. (1996). Multifaceted Impact of Self-Efficacy Beliefs on Academic Functioning. *Child Development*, 67(3), 1206. doi:10.2307/1131888
- Bardel, C., Falk, Y. (2007). The Role Of The Second Language In Third Language Acquisition: The Case Of Germanic Syntax. *Second Language Research*, 23(4), ss. 459-484. Doi:10.1177/0267658307080557
- Bardel, C. Falk, Y., (2010) 'The Role Of The Second Language In Third Language Acquisition: The Case Of Germanic Syntax', *Second Language Research* 23(4), , ss. 459–484b
- Başaran, E. İ., (1996). *Eğitim Psikolojisi (Eğitimin Psikolojik Temelleri)*, Gül Yayınevi, 5. Baskı, Ankara.
- Başçıftçi, F., Özen, S., Doyduk, A. (2010). Selçuk Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Benlik ve Mesleki Benlik Saygılarının İncelenmesi. *New World Sciences Academy*, 5(4), ss. 2198-2205.
- Bayat, B. (2003). Bireylerin Benlik Algısı Sistemi ve Bu Sistemin Davranışları Üzerindeki Rolü, *Kamu-İş Dergisi*, 7, ss. 2-11.
- Baymur, F. (1972). *Genel Psikoloji*. (15. Baskı). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Baybek, H., Yavuz, S. (2005). Muğla Üniversitesi Öğrencilerinin Benlik Saygılarının İncelenmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), ss. 73-95.
- Biroğul, H. K., Deniz, M. E. (2015). Farklı Branş Öğretmenlerinin Akademik İyimserlikleri ile Mesleki Benlik Saygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *VII. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*, 48.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. (Deniz, İ. Sarıoğlu, E.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

- Bushman, B., Baumeister, R. F. (1998). Threatenedegotism, Narcissism, Self-Esteem, anddirectedanddisplacedaggression: Does Self-Loveor Self-Hateleadtoviolence? *Journal Of Personalityandsocialpsychology*, 75(1), ss. 219-229. Doi:10.1037/E552692012-026
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E. Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Campbell, N. K., Hackett, G. (1986). Theeffects Of Mathematicstaskperformance On Math Self-Efficacyandtaskinterest. *Journal Of Vocationalbehavior*, 28(2), ss.149-162. Doi:10.1016/0001-8791(86)90048-5
- Campbell, W. K., Foster, C. A. (2002). Narcissismandcommitment İn Romanticrelationships: An Investment Model Analysis. *Personalityand Social Psychology Bulletin*, 28(4), ss.484-495. Doi:10.1177/0146167202287006
- Campbell, J. D., Chew, B., Scratchley, L. S. (1991). Cognitiveandemotionalreactionsto Daily Events: Theeffects Of Self-Esteemand Self-Complexity. *Journal Of Personality*, 59(3), ss.473-505. Doi:10.1111/J.1467-6494.1991.Tb00257.X
- Carmel, S. (1997). The professional self-esteem of physicians scale, structure, properties, and the relationship to work outcomes and life satisfaction. *Psychological Reports*, 80, 591-602.
- Ceylan, R., Bıçakçı, M., Gürsoy, F. ve Aral, N. (2009). An examination of the relationships between teachers' professional self-esteem and empathic skills. *Social Behavior And Personality*, 37(5), ss. 679-682.
- Cüceloğlu, D. (1990). *İnsan ve davranışı* (27. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Çakmak, Z., Kara, H. (2011). Yöneticilerde Benlik Algılamalarının Belirlenmesi: Sanayi Örgütlerinde Bir Araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (30), ss.301-310.
- Çelikten, M., Can, N. (2003). Yönetici, Öğretmen ve Veli Gözüyle İdeal Öğretmen. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 253-267.
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Ö.Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(19), ss. 207-237.
- Çetinkaya B., Başbakkal Z. (2005). Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Benlik Saygısı Düzeylerinin ve Çocuk Yetiştirme

- Tutumlarının İncelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 21(2), ss. 47-57.
- Çivilidağ, A., Yanar, A., Kızılırmak, B., Denizli, T. (2018). Mesleki Benlik Saygısı, Sürekli Kaygı ve Yaşam Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 2(3), ss.45-60.
- Çivitçi, N. (2010). Ergenlerde Sosyal Karşılaştırma ve Utangaçlık. *Eğitim Araştırmaları*, 38, ss.90-107.
- Çuhadaroglu, F. (1990). Adolesanlarda Özdeğer Duygusu ve Çeşitli Psikopatolojik Durumlarla İlişkisi. *Düşünen Adam Dergisi*, 3(3), ss.71-75.
- Demir, C., Öztürk, U. C. (2011). Örgüt Kültürünün Örgütsel Bağlılık Üzerine Etkisi ve Bir Uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26(1), ss. 17-41.
- Demirhan, G. (2006). *Spor Eğitiminin Temelleri*. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Demirel, Ö. (2003). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Deniz, Ç. (2017). *Farklı Branş Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Özelliği ile Mesleki Benlik Saygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Dilmaç, B., Çıkılı, Y., Koçak, F., Çalıkçı, N. M. (2009). Zihinsel Sengelli Çocuğa Sahip Olan Annelerin Kaygı Düzeylerini Azaltıcı Ağıtım Programının Annelerin Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeylerine Etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (24), ss.65-70.
- Dinç, F. (1992). “Cinsiyetleri Farkı Lise Öğrencilerinin Benlik Algısı Düzeylerinin Özsaygı Düzeylerine Etkisi”. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğan, S. Ö. (2014). *İlköğretim Öğrencilerinin Aile Bağları ve Ailede Şiddet Görme Durumunun Benlik Saygısı Üzerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Duman, T. (1991) *Türkiye’de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme* (Tarihi Gelişimi), İstanbul: Milli Eğitim Basımevi

- Efiliti, E., Çıkılı, Y. (2017). Özel Eğitim Bölümü Öğrencilerinin Benlik Saygısı İle Mesleki Benlik Saygısının İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1),ss. 25-29.
- Erden, M.,Akman,Y.(1998). Eğitim Psikolojisi: Gelişim-Öğrenme-Öğretme.(6.baskı), Ankara:Arkadaş Yayınevi.
- Eraslan, M.,Çalışkan, G., Baş, M.(2015). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Saygılarının Yaş, Cinsiyet Ve Spor Yapma Durumlarına Göre İncelenmesi. *Journal Of International Multidisciplinaryacademicresearches*, 2(1),ss. 48-54.
- Eriş, Y. (2013).*Ergenlerin Benlik Saygısı ve Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Ve Kişisel Değişkenlerin Etkileri*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İzmir.
- Eşer, H. (2005). *Üniversite Öğrencilerinde Dini İnanç ve Benlik Saygısı İlişkisi*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Evren, K. (2010). İlköğretim 6. 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygıları ile Matematik Kaygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(10),ss. 156-180.
- Fennell, M.J. V. (1999). *Overcominglowself-Esteem*.London: Constableandrobinson Ltd.
- Foster, S. J. (2010). *The relationshipbetween Professional Identityandcollective Self-Esteem İn School Counselors. Unpublisheddoctoraldissertation, University Of New Orleans, New Orleans*.Erişim Adresi: [Http://Www.Linkedin.Com/Pub/Foster/ /15/1b2](http://Www.Linkedin.Com/Pub/Foster/ /15/1b2)
- Geçtan, E. (1997).*İnsan Olmak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gailliot, M. T., Schmeichel, B. J.,Baumeister, R. F. (2006). Self-Regulatoryprocessesdefendagainstthethreat Of Death: Effects Of Self-Controldepletionandtrait Self-Control On Thoughtsandfears Of Dying. *Journal Of Personalityandsocialpsychology*, 91(1), ss. 49-62. Doi:10.1037/0022-3514.91.1.49

- Gelatt, H. B. (1962). Decision-Making: A Conceptualframe Of Referenceforcounseling. *Journal Of Counselingpsychology*, 9(3), ss.240-245. Doi:10.1037/H0046720
- Greenwald, A. G., Banaji, M. R. (1995). Implicit social cognition: Attitudes, Self-Esteem, and stereotypes. *Psychological review*, 102(1), ss.4-27. Doi:10.1037/0033-295x.102.1.4
- Gottfredson, L. S. (2002). Career choice and development. D. Brown (Eds.), Gottfredson's theory of circumscription, compromise and self-creation. Ss.(85–149). San Francisco: Jossey-Bass.
- Gözaydın, Z. (2017). *Lise Çağı Ergenlerde Benlik Saygısı ile Öğrenilmiş Çaresizlik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gündem, Z.F.(2009). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Motivasyon, Mesleki Benlik Saygısı ve Mesleğe Yönelik Yetkinlik Duygusu Algıları Arasındaki Etkileşim*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Harmankaya, S.H. (2018). *Özel Eğitim Alanında Çalışan Öğretmenlerin Mesleki Benlik Saygısı ve Umut Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Hamarta, E., Arslan, C., Saygın, Y., Özyeşil, Z. (2009). Benlik Saygısı ve Akılcı Olmayan İnançlar Bakımından Üniversite Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Yaklaşımlarının Analizi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18), ss.25-42.
- Holland, J.L. (1997). *Making vocational choices: A Theory Of Vocational personalities and work environments*. Psychological assessment resources.
- Işık, N. (2006). *Öğretmen Adaylarının Benlik Kavramı ile Mesleki Benlik Kavramları Arasındaki Bağdaşımın Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Konya.
- Irmak, M. (2015). *İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygılarının Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi). Sabahatin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- İnal, A.N. (1998). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş*. Konya: Selçuk Üniversitesi Vakfı Yayınları.
- Jones, R. N. (1995). *Danışma Psikolojisi Kuramları*. (Çev. Akkoyun, F. Doğan, S. Duyan, V. Eylen, B. Korkut, F.). Ankara: TDFO.
- Karadağ, E. (2010). Eğitim Bilimleri Doktora Tezlerinde Kullanılan Araştırma Modelleri: Nitelik Düzeyleri ve Analitik Hata Tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(1), ss. 49-71.
- Karademir, T., Döşyılmaz, E., Çoban, B. Ve Kafkas, M.E. (2010). Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Özel Yetenek Sınavına Katılan Öğrencilerde Benlik Saygısı ve Duygusal Zekâ. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), ss. 653-674.
- Karaküçük, S. (1999). Okul Yöneticilerinin Ders Dışı Etkinliklere Yaklaşımları. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), ss. 51-62.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Kasatura, İ. (1998). *Kişilik ve Öz güven*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kayaalp, İ., Gündüz, B. (2018). Ergenlerin Anne Baba Tutumları ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkide Benlik Saygısının Aracı Rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (48), ss. 514-536.
- Kadıoğlu, F. (2014). *Psikolojik Danışmanların (Rehber Öğretmenlerin) Mesleki Doyum ile Kendine Saygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kamal, A.F., Blais, C., Kelly, P., & Extratnt, K. (1995). Self- Esteem attributional Components Of Athletes versus nonathletes. *International Journal Of Sportpsychology*, 26(2), ss. 189-195.
- Kerns, M. H., Grannemann, B. D. ve Barclay, L. C. (1989), "Stability And Level Of Self-Esteem As Predictors Of Anger Arousal And Hostility", *Journal Of Personality And Social Psychology*, 56-6, ss. 1013-1022.
- Kımtır, N. (2012). *Benlik Saygısı ve Din*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Kilimci, S. A. (2011). *Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Korkmaz, M. (1996). *Yetişkin Bir Örneklem İçin Bir Benlik Saygısı Ölçeğinin*

- Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Koyuncu, N. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Eğitim Stresi Düzeyi ile Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Mevlâna Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Konya.
- Kulaksızoğlu, E. (2010). *Dünü Bilmek Yarınları Aydınlatmak*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi.
- Kuzgun, Y. (1982). *Mesleki Rehberliğin Bireylerin Yetenek ve İlgilerine Uygun Meslekleri Tanımalarına Etkisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek Danışmanlığı Kuramlar Uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. (2014). *Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kuzgun, Y. (2008). *Meslek Seçiminde Bilinmesi Gerekenler*. Ankara: Ösym Yayınları.
- Kuzgun Meyvacıoğlu, Y. (1983). Benlik ve İdeal Benlik Kavramlarının “Tercih Edilen Meslek” Kavramı ile İlişkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16(1), ss. 1-10.
- Külahoğlu, Ş. (2001). Meslek Gelişimine Bütünsel Bir Bakış: Gottfredson'un Kuramı [An İntegral View İn Vocationaldevelopment: Gottfreedson'stheory]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1).
- Maşrabacı, T., (1994). *Hacettepe Birinci Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Mitchell, L.K., Krumboltz, J.D., (1984). *Research On Humandecisionmaking: Implicationsforcareerdecisionmakingandcounseling, Handbook Of Counselingpsychology*, New York: Wiley.
- Mruk, C. (2006). *Selfesteem research, Theory, andpractice: Toward A PositivePsychologyof Self-esteem*.New York: Springer.
- Nachmias, C. F., Nachmias, D. (1996). *Research Methods in The Social Sciences*. (5th Edition). New York: St. Martin's Press.

- Nebioğlu, D.(2006).*Beden Eğitimi Dersi* (Genel Esasları, Planlanması Ve Denetim).2. Baskı. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Neff, K. D.,Vonk, R. (2009). Self-Compassionversus Global Self-Esteem: Twodifferentways Of Relatingtooneself. *Journal Of Personality*, ss.77(1), 23-50. Doi:10.1111/J.1467-6494.2008.00537.X
- Neiss, M. B.,Sedikides, C.,Stevenson, J. (2002). Self-Esteem: A Behaviouralgeneticperspective. *European Journal Of Personality*, 16(5),s.351-367. Doi:10.1002/Per.456
- Nelson Jones, R. (1982). *Danışma Psikolojisi Kuramları*. Füsün Akkoyun (Çev. Ed.). Cassell Educational Limited. London.
- Özdayı, N. (1990) *Resmi ve Özel Liselerde Çalışan Öğretmenlerin İş Tatmininin ve İş Stresinin Karşılaştırmalı Analizi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Doktora Tezi
- Özşaker, M.,Canpolat M.,Yıldız, L. (2011). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançları ve Benlik Saygıları Arasındaki İlişki. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2),ss. 155-164.
- Özkan, İ. (1994). Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler. *Düşünen Adam*, 7(3),ss. 4-9.
- Öztekin, H. (2016).*Asrın Yöneticileri İçin Çağdaş Liderlik*.Antalya: Net Medya Yayıncılık.
- Öztekin, H. (2016).*Herkesin Aradığı İdeal Öğretmen*.Antalya: Net Medya Yayıncılık.
- Özyürek, R. (1997).İlgi Envanterlerinin Profil Puanlarını Yorumlama Becerileri: Okul Psikolojik Danışmanlarının Yetiştirilmesi. *İv. Ulusal Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Kongresi*.Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Özyürek, A.,Şahin, F.T. (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), ss.19-34.
- Parmaksız, İ. (2011).*Öğretmen Adaylarının Benlik Saygısı Düzeylerine Göre İyimserlik ve Stresle Başa çıkma Tutumlarının İncelenmesi*. (Yayımlanmaıyüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Pehlivan, Z. (2010). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Fiziksel Benlik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Analizi. *Eğitim Ve Bilim Dergisi*, 35(156), ss.126-141.
- Pişkin, M., “Türk ve İngiliz Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Yönünden

- Karşılaştırılması. ” 111.Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi 15-16 Nisan 1996: Çukurova Üniversitesi, Adana. ss. 1-11.15.
- Plummer, D. M. (2011). *Benlik Saygısı Çocuklarda Nasıl Geliştirilir*, (Aksay, E. Çev.). İstanbul: Sistem Yayınları.
- Pullmann, H.,Allik, J. (2008). Relations Of Academicand General Self-Esteemtoschoolachievement. *Personalityandindividualdifferences*, 45(6),ss. 559-564. Doi:10.1016/J.Paid.2008.06.017
- Razı G.S., Kuzu A., Yıldız A.N., Ocakçı A.F., & Arifoğlu B.C. (2009). Çalışan gençlerde benlik saygısı, iletişim becerileri ve stresle baş etme. *Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 8(1), .ss17-26.
- Rosenberg, M. (1965). *Societyandtheadolescent Self-Image*. Princeton, Nj: Princeton Universitypress.
- Rosenberg, M. (1979). *Conceiving the Self*. NY: Basic Books.
- Sarıkaya, A. (2015).14-18 Yaş Arası Ergenlerin Benlik Saygısı ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Schumann, N.M. (1991). *Collegialrelationshipand Self-Esteem Of Beginningteachers*. (Unpublisheddoctoraldissertation). Theuniversity Of Nebraska, Lincoln.
- Soğukpınar,E. (2014). *Rehber Öğretmenlerin Benlik Saygısı ile Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Sönmez, A. (2013). *İlk ve Ortaokullardaki Öğretmenlerin Benlik Saygılarının Mesleki Tükenmişliğe Etkisi*.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Şahin, R.(2006). *Bireylerin Proaktif Kişilik Yapısı ile Benlik Saygısı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Şişman, M.,Acat, M. B. (2003). Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi.*Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1),ss.236-239.
- Tamer, K. Pulur, A. (2001).*Beden Eğitimi Sporda Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Ada Matbaacılık.

- Tan, M. (1981). *Toplum Bilime Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Tabassum, F., Ali, M., Bibi, F. (2011). Comparison Of Professional Self-Esteem Of Publicandprivateteachers. *International Journal Of Humanitiesandsocialscience*, 1(18), ss. 301-304.
- Tatlılıoğlu, K. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Kuramı'na Göre Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Tarih Okulu*, 7(Xvii): ss. 939-971.
- TDK. (2008). Meslek, Büyük Türkçe Sözlük. Türk Dil Kurumu.
- Taysi, E. (2000). *Benlik Saygısı, Arkadaşlardan ve Aileden Sağlanan Sosyal Destek: Üniversite Öğrencileriyle Yapılan Bir Çalışma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tekirgöl, Y.D. (2011). *Çalışanlarda Mesleki Benlik Saygısının İş Tatmini ve Yaşam Mutluluğu ile İlişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Terzi, A.R.Kurt, T.(2015). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Yöneticilik Davranışlarının Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılığına Etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, ss. 33,98-113.
- Tinsley, R. ve Hardy, J. C. (2003). Faculty pressures and professional self-esteem: life in Texas teacher education. *Essays in Education Science*, 6(1),ss. 1-11. Web: <http://www.usca.edu/Essays/vol62003/tinsley.pdf> 25 Şubat 2012'de alınmıştır.
- Tunç, T. (2011). *Benlik Saygısı ve Kaygının Çatışma Yönetim Stilleri Üzerindeki Etkileri: Bir Üniversite Hastanesi Örneği*.(Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Toprak, İ. (2007). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Yaşam Değerleri ile Mesleki Benlik Saygıları Arasındaki İlişkin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Trzesniewski, K. H.,Robins, R. W., Roberts, B. W., Caspi, A. (2003). Personalityand Self-Esteemdevelopmentacrossthe Life Span. *Recentadvances In Psychologyandagingadvances In Cell Agingandgerontology*, ss.163-185. Doi:10.1016/S1566-3124(03)15006-7

- Uslu, S.(2013).Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mesleki Benlik Saygılarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 1(23),ss.141-160.
- Uyanık-Balat, G. ve Akman, B. (2004). Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), ss.175-183.
- Uyanık, B. (2000). *Farklı Sosyo Ekonomik Düzeydeki Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı ile Ruhsal Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sbe, Ankara.
- Uzun, M. (2018). *Tetrapleji, Hemipleji Hastalarında Benlik Saygısı ve Benlik Saygısına Beden İmajının Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Ünal, E., ve Şımşek, S. (2008). İlköğretim Bölümü Anabilim Dallarında Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Mesleki Benlik Saygılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Ilkogretim Online*, 7(1),ss. 41-52.
- Üre, Ö. (2013).*Mesleki Rehberlik, Psikolojik Danışma ve Rehberlik*.Ankara: Maya Akademi.
- Üstün, E., Erkan, S. ve Akman, B. 2004. Türkiye’de Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s.10
- Üstün, A. 2005. *Farklı Branşlardaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi*. 14. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı. ss. 447-451. 28-30 Eylül 2005. Denizli
- Vurucu, F. (2010). *Meslek Lisesi Öğrencilerinin Meslek Seçimi Yeterliliği ve Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler*.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe ÜniversitesiSosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yaprak, Y. (2018). *Geç Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Olumsuz Benlik Algısının Sanal Zorbalığa Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Yavuz, H. (1994). *Ergenlik Çağında Gelişmeyi Etkileyen Güçler*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

- Yavuzer, H. (2000). *Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazıcı, E.B., (2018). *Rehber Öğretmenlerin İş Doyumları ile Kariyer Yaşantıları, Mesleki Benlik Saygıları ve Kişisel Sağlık Davranışları Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Yerebakan, H.B. (2007). *Resmi İlköğretim Okullarında Görev Yapan Eğitim Yöneticilerinin Benlik Saygısı ve Denetim Odağı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, Y., Kırimoğlu, H., Temiz, A. (2010). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi (Hatay İl Örneği). *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dergisi*, 12(1), ss.29-35.
- Yıldırım, Y., Kırimoğlu, H., Temiz, A. (2010). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi (Hatay İl Örneği). *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 4(1), ss.88-97
- Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum, anne-baba tutumu ve benlik algısı arasındaki ilişkilerin gelişimsel olarak incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 16 (47)ss. 1-20.
- Yiğit, M. (2018). *Bireylerde Benlik Saygısı ve Cinsel Özyeterlilik İlişkisinde Bireysel Çarpıtmaların Rolü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Yörükoğlu, A. (2004). *Gençlik Çağı Ruh Sağlığı Ve Ruhsal Sorunlar*. Özgür Yayınları. İstanbul.
- Yu, K., Lee, S. H. ve Lee, S. M. (2007). Counselors' collective self-esteem mediates job dissatisfaction and client relationships. *Journal Of Employment Counseling*, 44, ss. 163-172.
- Zembat, R., Bilgin, H. (1996, 18-20 Eylül). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Öğretmenlik Tutumlarının İncelenmesi*. II. Ulusal Eğitim Sempozyumu Bildirileri. M. U. Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul.

EKLER

EK-1 Rosenberg - Benlik Saygısı Ölçeği

Sizin İçin Uygun Olanı Seçiniz

Tarih:

1) Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.

a) ok doğru b) Doğru c) Yanlış d) ok yanlış

2) Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.

a) ok doğru b) Doğru c) Yanlış d) ok yanlış

3) Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.

a) ok doğru b) Doğru c) Yanlış d) ok yanlış

4) Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar bir şeyler yapabilirim.

a) ok doğru b) Doğru c) Yanlış d) ok yanlış

5) Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.

a) Çok doğru b) Doğru c) Yanlış d) Çok yanlış

6) Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.

a) Çok doğru b) Doğru c) Yanlış d) Çok yanlış

7) Genel olarak kendimden memnunum.

a) Çok doğru b) Doğru c) Yanlış d) Çok yanlış

8) Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.

a) Çok doğru b) Doğru c) Yanlış d) Çok yanlış

9) Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.

a) Çok doğru b) Doğru c) Yanlış d) Çok yanlış

10) Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.

a) Çok doğru b) Doğru c) Yanlış d) Çok yanlış

EK-2Arıcak - Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği

Açıklama: Bu ifade listesi yaptığınız ya da yapacağınız meslek için düzenlenmiştir. Bu açıdan ifadeleri okumaya geçmeden önce ilk ifadenin hemen üstünde bulunan “Mesleğim:.....” ibaresinin karşısına eğitiminizi aldığınız/yapacağınız mesleğin ismini yazın ve tüm cevaplama işlemlerini bu mesleğe göre yapın. Lütfen her ifadeyi dikkatlice okuyun ve size uygunluk derecesine göre cevap kağıdında bulunan Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum cevaplarından size uygun olanının altındaki parantezin içine bir çarpı işareti (X) koyun. Bir ifadeyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz, işaretsiz ifade bırakmayınız. Olmak istediğiniz durumu değil, gerçekte varolan tutumunuzu belirtiniz. İfadelerin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Önemli olan sizin nasıl hissettiğinizdir. İlgi ve yardımınız için teşekkür ederim.

MESLEĞİM:	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1.Kendimi sahip olduğum mesleğimden daha iyi mesleklere layık görüyorum.					
2.Mesleğim benim için çok önemlidir.					
3.Mesleğimi kişiliğime uygun bulmuyorum.					
4.Mesleğim sorulduğunda gurur duyarak bir cevap veremiyorum.					
5.Mesleğimde üretken ve verimli olabileceğimi düşünüyorum.					
6.Mesleğimi istemeyerek seçtim.					

7.Mesleğim benim benliğimin bir parçasıdır.					
8.Mesleğimin gerektirdiği zihinsel etkinliklere kendimi veremiyorum.					
9.Mesleğime çok saygı duyuyorum.					
10.Tercih hatası yüzünden şu anda istemediğim bir meslek alanındayım.					
11.Mesleğimin aranan ve istenilen bir meslek olduğunu düşünüyorum.					
12.Mesleğimin değerlerini hala benimseyebilmiş değilim.					
13.Mesleğimden memnunum.					
14.Mesleğim insanlar üzerinde etki bırakabilecek niteliklere sahiptir.					
15.Mesleğimi küçümsüyorum.					
16.Mesleğime duygusal olarak kendimi verebiliyorum.					
17.Bu mesleği seçtiğim için kendi içimde çatışma yaşadığım olur.					
18.Mesleğim vasıtasıyla insanlık için önemli ve faydalı işler başarabilirim.					
19.Yeteneklerimin mesleğime uygun olmadığını düşünüyorum.					
20.Mesleğimin parlak bir geleceği olduğunu düşünüyorum.					
21.Mesleğimi değiştirmeyi düşünüyorum.					
22.Mesleğimin benim ihtiyaçlarımı karşılayamayacağını düşünüyorum.					
23.Onur duyarak söyleyebileceğim bir mesleğim olmasını isterdim.					
24.Mesleğimi kendim istediğim için yapacağım.					
25.Mesleğime ilişkin olumsuz bir eleştiri aldığımda onu değersiz görme eğilimine giriyorum.					
26.Yeri geldiğinde mesleğimi rahatlıkla savunabilirim.					
27.İlgilerimin mesleğime uygun olmadığını düşünüyorum.					
28.Mesleğimin itibarlı olduğunu düşünüyorum.					
29.Gerçekte zevk almadığım halde, mesleğimden zevk alıyormuş gibi görünürüm.					
30.Mesleğim, bir meslekte bulunmasını istediğim özelliklere sahip.					

